

1 KORINTHE

11:14-34

Hoofdbedekking, de eenheid van de gemeente en het samen vieren van het Avondmaal.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/1-korinthe/11-14-34

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Hoofdbedekking en de toepassing van Paulus' raad	4 min	5
2	Tongentaal en orde in de samenkomst	4 min	7
3	Hoofdbedekking als plaatselijk gebruik	3 min	9
4	De nazireeërgelofte en Joodse haargebruiken	2 min	10
5	De sluier als door God ingesteld gezagsteken	3 min	11
6	Lang haar als bedekking voor de vrouw	5 min	13
7	Haarlengte als maatschappelijk verleend recht	2 min	15
8	Hoofdbedekking ter wille van de zedigheid	3 min	16
9	Zedigheid in de Bijbel en onze cultuur	4 min	18
10	Wat de natuur leert over lang haar	2 min	19
11	Haarlengte bij dieren als vergelijking	2 min	21
12	Natuurlijke afkeer en kleding van het andere geslacht	2 min	21
13	Vrouwenbroeken en kort haar	3 min	23
14	Veranderende haarmode en morele normen	2 min	24

15	Mannen- en vrouwenkleding verschilt per cultuur	3 min	25
16	De motieven van voortrekkers in de mode	3 min	27
17	Cultuur en het oordeel van de gemeente	3 min	28
18	Samenkomsten die meer kwaad dan goed doen	2 min	29
19	Een gemeente zoeken die geestelijk opbouwt	5 min	30
20	Eerst waarderen, daarna corrigeren	3 min	33
21	Kerkelijke verdeeldheid sinds de Reformatie	3 min	35
22	Wesley en vernieuwing binnen de kerk	3 min	36
23	Huisgemeenten en echte onderlinge gemeenschap	5 min	38
24	Eén gemeente met meerdere samenkomsten	5 min	40
25	Plaatselijke samenwerking tussen gemeenten	3 min	42
26	Schisma's, partijen en beproefde gelovigen	3 min	44
27	Verdeeldheid door zelfzucht en ongelijkheid	3 min	45
28	Het Avondmaal binnen de liefdemaaltijd	2 min	46
29	Eigen maaltijden en beschaming van de armen	5 min	48
30	De instelling van het Avondmaal door Jezus	3 min	50

31	Jezus deelt Zijn brood met de discipelen	2 min	52
32	Gedachtenis en frequentie van het Avondmaal	3 min	53
33	Zelfbeproeving, het lichaam en Gods tuchting	3 min	55
	Om verder te lezen		56

1

Hoofdbedekking en de toepassing van Paulus' raad

De vorige keer hebben we de eerste 16 verzen van 1 Korinthe 11 behandeld, die gaan over het gesluierd zijn van vrouwen. Ik vond dat we behoorlijk ver waren gekomen, maar we konden vers 14 en 15 niet volledig bespreken, althans een paar dingen in die verzen niet. Aan het eind van de vorige lezing heb ik gezegd dat we die niet onbesproken zouden laten, maar dat ik er hier op zou ingaan.

Wat we vooral willen behandelen, is de rest van 1 Korinthe 11. Na vers 16 gaat het over een heel ander onderwerp, namelijk het gedrag van de Korintheïers bij de liefdemaaltijd, aan de tafel van de Heere. Toch leek wanorde van allerlei aard kenmerkend te zijn voor de samenkomsten van de Korintheïers. Of het nu ging om vrouwen die hun sluier begonnen af te doen, mensen die zich misdroegen bij de liefdemaaltijden met avondmaalsgemeenschap, of de manier waarop mensen hun gaven gebruikten, waar Paulus in hoofdstuk 12 tot en met 14 op ingaat: het lijkt duidelijk dat er in hun samenkomsten veel dingen niet ordelijk verliepen, en dat Paulus die moest aanpakken.

Wat het gesluierd zijn van de vrouwen betreft, hebben we de vorige keer de tekst vers voor vers besproken tot ongeveer vers 13. Ook hebben we tijd besteed aan de vraag wat er bedoeld werd met 'gewoonte' in de uitspraak in vers 16. Daarmee blijven alleen vers 14 en 15 nog onbesproken.

Een van de belangrijkste vragen waarop ik bij de bespreking van dit gedeelte hoopte in te gaan, was of het bedekken van vrouwen nog steeds iets is waaraan christenen zich behoren te houden. Er zijn mensen die geloven dat dit zo is, dat vrouwen zich moeten sluieren omdat het in de Bijbel staat. En de Bijbel is toch het Woord van God? Als God het heeft gezegd, dan behoren we het te doen. Zelfs als we de redenen ervoor niet kennen, is het niet aan ons om te vragen waarom. Wij moeten eenvoudig doen wat God zegt. Zo staan sommige mensen hierin.

Maar anderen, en daar hoor ik bij, vinden dat we moeten nagaan welke waarheid we kunnen overdragen naar onze situatie. Sommige dingen staan weliswaar in het Woord van God en zijn op de een of andere manier op ons van toepassing, maar het Woord van God is geschreven aan mensen in een bepaalde cultuur, met specifieke omstandigheden die, vooral in dit geval, rechtgezet moesten worden. Vooral veel van de brieven zijn geschreven aan mensen die ergens in gecorrigeerd moesten worden. En we vragen ons af of Paulus hun soms een strengere beperking oplegt dan hij zou doen als er geen probleem was dat rechtgezet moest worden.

Ik denk bijvoorbeeld aan wat verderop in hoofdstuk 11 staat, waar hij tegen mensen zegt dat ze moeten eten voordat ze naar de samenkomst komen. Is dat iets wat alle christenen moeten doen? Ik denk het niet. Paulus zegt in hoofdstuk 11:34:

Maar als iemand honger heeft, laat hij thuis eten, opdat u niet tot een oordeel samenkomt. Wat betreft de overige zaken zal ik opdracht geven wanneer ik kom.

1 KORINTHE 11:34

Maar ik denk niet dat we dat zomaar op iedereen toepassen, zodat alle christenen ervoor moeten zorgen dat ze een maaltijd hebben gegeten voordat ze naar de samenkomst komen. Hij zegt dit omdat ze een probleem hadden met mensen die hun eetlust niet beteugelden bij de gezamenlijke maaltijd. Hij zei eigenlijk: 'Als je daar moeite mee hebt, kun je er maar beter voor zorgen dat je je eetlust onder controle hebt door eerst te eten en niet hongerig naar de samenkomst te komen.'

2

Tongentaal en orde in de samenkomst

De aanwijzingen hebben betrekking op een specifiek probleem van een bepaalde groep. En het is niet altijd gemakkelijk vast te stellen in hoeverre die aanwijzingen ook buiten dat specifieke probleem van toepassing zijn. Verderop in hoofdstuk 14 van 1 Korinthe zegt hij bijvoorbeeld:

En als iemand in een andere taal spreekt, laat het dan door twee of hoogstens drie mensen gedaan worden, ieder op zijn beurt, en laat één het uitleggen. Maar als er geen uitlegger is, laat hij dan in de gemeente zwijgen, maar laat hij tot zichzelf spreken en tot God.

1 KORINTHE 14:27-28

Mij is vaak gevraagd naar het tegenwoordig veelvoorkomende verschijnsel dat hele gemeenten samen in tongen zingen, 'zingen in de Geest', zoals dat wordt genoemd, en of dat Bijbels is. Strikt genomen is het niet Bijbels, in die zin dat de enige aanwijzingen die Paulus hier ooit over heeft gegeven aan de Korintheïers gericht waren. En hij zei tegen hen:

dat er maar één tegelijk spreekt, in totaal maar twee of drie, en alleen met een tolk.

Geen van die dingen wordt in acht genomen wanneer een hele gemeente in de Geest zingt.

Aan de andere kant weet ik niet zeker of de strenge beperkingen die Paulus daaraan stelde vooral te maken hadden met het wanordelijke gedrag van de gemeente in Korinthe. Soms maken onze kinderen zoveel lawaai dat we eenvoudig tegen ze zeggen: 'Zeg de komende tien minuten helemaal niets.' Dat betekent niet dat wij vinden dat kinderen nooit mogen spreken gedurende welke periode van tien minuten dan ook. Omdat ze te ver zijn gegaan, leggen we hun een strengere beperking op. Of als ze met hun handen in het rond zwaaien en achteloos dingen omstoten, zeggen we misschien: 'Ga de komende vijf minuten op je handen zitten', om ervoor te zorgen dat ze in de gaten houden waar hun handen zijn.

Wanneer dingen uit de hand lopen, leg je soms, om ze weer onder controle te krijgen, beperkingen op die strenger zijn dan normaal. Het is mogelijk dat mensen zich misdroegen, zich helemaal lieten gaan in tongentaal en elkaar misschien probeerden te overschreeuwen. Paulus zegt niet dat ze elkaar probeerden te overschreeuwen. Ik had bij uitleggingen van 1 Korinthe 14 altijd gehoord dat dit was wat er gebeurde. Ik dacht: ‘Ik kan me niet voorstellen dat mensen zoiets doen’, totdat ik daadwerkelijk in gemeenten kwam waar dat gebeurde. Mensen wedijverden letterlijk met elkaar om gehoord te worden, terwijl ze door elkaar heen in tongen spraken. Gelukkig gebeurt dat niet zo vaak in de charismatische gemeenten waar ik kom, maar ik ben in een paar pinkstergemeenten en sekteachtige groepen geweest die precies dat doen. Dus ik vermoed dat zoiets in Korinthe aan de gang kan zijn geweest. Vanwege de waanzin ervan — en zo noemt Paulus het ook, want hij zegt dat als er een ongelovige binnenkwam, die zou denken dat jullie krankzinnig waren — zegt hij:

Luister, laten we het bij drie mensen in totaal houden, één tegelijk, en alleen als er vertaald wordt.

Als de gemeente nu niet zo tekeer was gegaan, is het mogelijk dat hij die aanwijzingen niet zou hebben gegeven. Misschien zou hij zulke aanwijzingen niet geven aan een gemeente waar bijvoorbeeld vier mensen op een ordelijke manier in tongen spreken, met uitleg. Strikt genomen gaat dat verder dan wat Paulus de Korinthiërs opdroeg te doen. Ik weet niet of het ingaat tegen de geest van wat hij wilde, want waar het hem helemaal om ging was:

Laat alle dingen op een gepaste wijze en in goede orde gebeuren.

1 KORINTHE 14:40

Het lijkt mij denkbaar dat zelfs het gezamenlijk zingen in de Geest op een vrij ordelijke manier gebeurt. Zelf heb ik er niet zoveel mee, omdat ik niet in een pinkstergemeente of iets dergelijks ben opgegroeid. Maar ik kan wel zeggen dat ik er niet zeker van ben dat een ordelijke uiting van aanbidding in tongen verkeerd is, ook wanneer dat gezamenlijk gebeurt. Hoewel het in strijd is met de aanwijzingen die Paulus aan de Korinthiërs gaf, weet ik niet zeker of hij dezelfde aanwijzingen aan een ordelijkere groep zou hebben gegeven.

3

Hoofdbedekking als plaatselijk gebruik

We moeten bedenken, zoals ik al zei, dat we de post van iemand anders lezen, en dat we Paulus' specifieke aanwijzingen aan die groep lezen. Het is waar dat die groep niet uniek was, en dat alles wat Paulus opdroeg gebaseerd was op een beginsel dat boven de omstandigheden uitstijgt en universeel is. Maar de toepassing van dat beginsel hoeft dat niet te zijn. Als we bij het onderwerp hoofdbedekking komen, is dat natuurlijk een van de kwesties waarover we een beslissing moeten nemen.

Zijn Paulus' aanwijzingen over vrouwen die hun hoofd bedekken universeel? Moeten we ze gewoon nemen zoals ze er staan en ze zonder onderscheid toepassen op alle vrouwen in alle culturen? Of is er een beginsel dat boven de omstandigheden uitstijgt, een universele en geestelijke gedachte? In die specifieke situatie werd daaraan het beste recht gedaan doordat vrouwen zich bedekten. Zou in een andere cultuur en situatie op een andere manier even goed recht kunnen worden gedaan aan dat beginsel?

Nogmaals, Paulus gaf deze aanwijzingen aan de Korintheërs, maar hij geeft niet noodzakelijkerwijs aan dat hij zich ervan bewust is dat hij deze aanwijzingen aan iemand anders dan hen geeft. Of hij dezelfde aanwijzingen aan alle culturen zou hebben gegeven, is wat we proberen vast te stellen. Sommigen zeggen van wel en anderen zeggen van niet. Dat wordt meestal bepaald door hoe ze vers 16 begrijpen, waar Paulus zegt:

Maar als iemand op twist uit lijkt te zijn, wij hebben een dergelijke gewoonte niet, en de gemeenten van God evenmin.

1 KORINTHE 11:16

Sommige Engelse vertalingen zeggen 'No other custom', 'geen andere gewoonte'. Zoals ik al zei, is dat geen vertaling maar een interpretatie, want het Griekse woord betekent 'zo'n', en dat geeft er een heel andere draai aan. Afhankelijk van hoe ze het vertalen en hoe ze de betekenis van 'gewoonte' begrijpen, zeggen sommigen dat Paulus hoofdbedekking verplicht stelt als een universele gewoonte die in alle gemeenten van God wordt gevolgd. Daarom zou geen enkele gemeente zichzelf als vrijgesteld mogen

beschouwen van de aanwijzingen hier. Anderen zeggen het tegenovergestelde: dat de gewoonte die hij hun hier in Korinthe opdraagt te volgen, geen universele gewoonte is. Ze is op hen van toepassing, maar het is geen gewoonte die in de gemeenten in het algemeen wordt gevolgd.

We zijn hier eerder uitvoerig op ingegaan. Dat zal ik hier niet opnieuw doen. Om alleen mijn conclusie samen te vatten: ik geloof dat hij zei dat de gewoonten rond de hoofdbedekking van vrouwen, rond de schande van kortgeknipt haar bij vrouwen en rond de schande van lang haar bij mannen, waarnaar hij in vers 3 tot en met 15 verwijst, Griekse gewoonten zijn die bij de Griekse cultuur horen. Griekse gemeenten zoals de gemeente in Korinthe moeten zich eraan houden om mensen binnen die cultuur geen aanstoot te geven. Maar niet alle culturen volgen die gewoonten op dezelfde manier, en zelfs niet alle culturen van christenen.

4

De nazireeërgelofte en Joodse haargebruiken

Ik gaf als voorbeeld het feit dat de nazireeërgelofte, zoals we weten, zelfs onder christenen werd afgelegd, in Jeruzalem, in een Joodse cultuur. Een nazireeërgelofte hield op een bepaald moment in dat een man zijn haar liet groeien tot een lengte die de Grieken voor een man ongetwijfeld schandelijk zouden noemen. Ook vrouwen konden de nazireeërgelofte afleggen. In Numeri hoofdstuk 6 wordt de nazireeërgelofte besproken. Numeri 6:2 vermeldt dat een man of een vrouw die gelofte kon afleggen. Maar een onderdeel van de gang van zaken bij de gelofte was dat het hoofd tweemaal werd kaalgeschoren, eenmaal aan het begin en eenmaal aan het einde van de gelofte. Dit betekent dat een vrouw die een nazireeërgelofte aflegde, op twee verschillende momenten haar hoofd liet kaalscheren, wat in de Griekse cultuur schandelijk zou zijn.

Maar in de Joodse cultuur is een nazireeërgelofte iets eervols. Ik bedoel geen eer in vleselijke zin, maar het was iets eervols om te doen in Gods ogen. Je wijdde jezelf daarmee in het bijzonder aan God toe. Dus de gebruiken waarover Paulus spreekt, sloten duidelijk aan bij de Griekse cultuur, maar waren niet universeel. Dat geldt voor wat hij in vers 6 zegt over vrouwen die hun hoofd bedekken en over de schande voor een vrouw om het haar te laten afknippen of afscheren, en voor wat hij in vers 14 zegt over de schande voor een man om lang haar te hebben.

Het waren geen universele manieren om tegen deze dingen aan te kijken, overal ter wereld. Daarom denk ik dat wanneer Paulus in vers 16 zegt:

Zo'n gewoonte hebben wij niet, hij bedoelt dat wij, Joodse christenen, of wij die uit een andere cultuur buiten Griekenland komen, deze gebruiken niet noodzakelijk delen.

5

De sluier als door God ingesteld gezagsteken

Er zijn drie manieren waarop men naar deze hele passage over hoofdbedekkingen en Paulus' onderbouwing daarvan kijkt. Ik denk niet dat alle drie juist kunnen zijn, al weet ik dat niet echt zeker. Op de vraag waarom Paulus wil dat vrouwen een hoofdbedekking dragen, zijn drie mogelijke antwoorden. Ze zijn tijdens de bespreking ter sprake gekomen, maar ik heb ze niet één voor één op een rij gezet. Dat wil ik graag doen. Welke van deze je kiest, zal tot op zekere hoogte bepalen hoe universeel deze instructie volgens jou moet worden toegepast.

Eén opvatting is tot op zekere hoogte gebaseerd op vers 10, waar staat:

Daarom moet de vrouw een teken van gezag op het hoofd hebben, omwille van de engelen.

1 KORINTHE 11:10

Ik heb er wel op gewezen dat de woorden 'a symbol of' niet echt in het Grieks staan. Ze staan hier in de Engelse vertaling cursief, waarmee de vertalers je laten weten dat ze die hebben toegevoegd. Er staat alleen:

een vrouw moet gezag op haar hoofd hebben.

Waarschijnlijk denkt Paulus eraan dat dit gezag wordt gesymboliseerd door het dragen van een sluier. Die sluier is haar machtiging om in de gemeente te bidden of te profeteren. Daarmee toont ze haar onderwerping aan haar man. Het symboliseert dat ze niet opstandig is. Ze onderwerpt zich aan de rechtmatige, door God ingestelde gezagsdragers boven haar, in de eerste plaats haar man.

Sommigen hebben gemeend dat Paulus niet alleen zou eisen dat vrouwen zich aan hun man onderwerpen, maar ook dat ze dit met een bepaald symbool laten zien: iets op haar hoofd. Ze moet dit gezag, of symbool van gezag, op haar hoofd hebben. Het is natuurlijk zo iets als een ritueel, want aan hoofdbedekkingen is op zichzelf niets moreel goed of verkeerd. Morele normen zijn voor mannen en vrouwen in wezen hetzelfde. Moord, overspel, diefstal en liegen zijn bijvoorbeeld morele kwesties, en die gelden evenzeer voor mannen als voor vrouwen. Als een vrouw iets moet dragen en een man iets anders, dan is het heel duidelijk dat dit in wezen geen morele kwestie is, tenzij er iets cultureel onaanvaardbaars aan is. Een man kan bijvoorbeeld iets gaan dragen wat binnen de cultuur als vrouwenkleding wordt herkend, of andersom.

Maar sommigen vinden dat hier sprake is van iets wat God heeft ingesteld, een door God ingesteld ritueel en een door God ingestelde symboliek. Daarbij moet een vrouw door het symbool van iets op haar hoofd laten zien dat ze haar juiste rol van onderwerping vervult. Zonder dat doet ze iets aanstootgevends in Gods ogen en in de ogen van de engelen, iets wat zelfs christenen zou moeten schokken. Zo zegt Paulus in vers 13:

Oordeel bij uzelf: is het gepast dat een vrouw met onbedekt hoofd tot God bidt?

1 KORINTHE 11:13

Daarin ligt besloten dat het antwoord nee is.

6

Lang haar als bedekking voor de vrouw

Ter ondersteuning van deze gedachte hebben sommigen op vers 15 gewezen. De gedachte is dus dat de hoofdbedekking een door God ingesteld symbool van gezag was, dat Paulus alle vrouwen wil laten dragen om de boodschap van onderwerping te blijven uitdragen. Vers 15 zegt:

Maar als een vrouw lang haar draagt, is het voor haar een eer, omdat het lange haar als een bedekking aan haar gegeven is.

1 KORINTHE 11:15

of:

als sluier.

Dan rijst de vraag wat het betekent dat 'haar haar haar gegeven is'. De Engelse vertaling die ik hier gebruik, spreekt van 'haar haar', waar de hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling 'het lange haar' heeft. Een vrouw wordt met haar geboren, maar jongetjes ook. De hoeveelheid haar op het hoofd van een baby is meestal geen maatstaf om te bepalen of het een jongetje of een meisje is. Een jongetje kan behoorlijk veel haar hebben of weinig, maar dat kan een meisje ook. In welke zin heeft God haar haar gegeven?

Ik heb daadwerkelijk een uitlegger gelezen die zei dat God een vrouw een grotere hoeveelheid haar heeft gegeven dan een man. Ik ken vrouwen met heel dik haar, en ik ken mannen met heel dik haar. Ik vermoed dat als ze hun haar nooit zouden knippen, er werkelijk geen verschil zou zijn tussen de hoeveelheid haar die mannen hebben gekregen en de hoeveelheid die vrouwen hebben gekregen. Volgens mij wordt het voornaamste verschil in de hoeveelheid haar die mannen en vrouwen hebben niet bepaald door de natuur, maar door de gebruiken om het wel of niet te knippen. Vrouwen in die cultuur knipten hun haar niet. Mannen wel.

In welke zin zou je dan kunnen zeggen dat het lange haar van de vrouw iets is wat haar gegeven is, als het ware door God? Haar lange haar is haar niet in een of andere magische of bovennatuurlijke zin gegeven. Daarom zouden sommigen zeggen dat het

betekent dat God haar de verantwoordelijkheid heeft verleend, of gegeven, om lang haar te hebben, terwijl die niet aan mannen gegeven is. Zo begrijpen sommigen het, omdat ze weten dat God vrouwen lichamelijk niet meer haar heeft gegeven dan mannen. Maar dat vrouwen over het algemeen langer haar hebben dan mannen, is een gegeven dat God heeft verordend. Hij heeft vrouwen de verantwoordelijkheid gegeven om hun haar lang te houden en heeft die niet aan mannen gegeven. Zo begrijpen sommigen het. In dat geval is het lange haar van de vrouw, dat verwant is aan het dragen van een sluier door de vrouw, dus weer iets wat God heeft verordend als een symbool van hun vrouwelijkheid, of van hun onderdanigheid. Sommigen hebben deze dingen opgevat als een aanwijzing dat God Zelf achter deze gewoonte zit om een symbolische bedekking op het hoofd van een vrouw te dragen. Of dat nu lang haar is, of, zoals Paulus lijkt aan te geven, lang haar én een sluier. Beide lijken vereist te zijn. Dat zeg ik vanwege vers 6:

Want als een vrouw het hoofd niet bedekt heeft, laat zij zich dan ook maar kaalknippen. Als het echter voor een vrouw schandelijk is kaalgeknipt of kaalgeschoren te zijn, laat zij dan het hoofd bedekken.

1 KORINTHE 11:6

Dat houdt in dat als ze lang haar heeft en haar haar niet ook met een sluier bedekt, dat niet aanvaardbaar is. Dan kan ze net zo goed ook haar haar afknippen. Lang haar zonder sluier wordt hier in de context van Paulus niet als voldoende sluier beschouwd.

Waar ik op dit moment op inga, is wat het betekent dat een vrouw haar lange haar gegeven is. Nogmaals, zoals ik zeg, de natuur geeft haar over het algemeen geen langer haar dan mannen. Daarom moet het de gewoonte of een goddelijke verordening zijn die haar een langer kapsel toestaat dan mannen. Sommigen hebben het zo begrepen, maar laat ik dit zeggen: ik zie het niet noodzakelijk zo dat God Degene is Die vrouwen het voorschrift geeft om langer haar te hebben.

Paulus stelt iets wat als al bekend werd beschouwd: het is haar gegeven om lang haar als bedekking te hebben. Maar als hij bedoelt dat God het haar gegeven heeft in de zin dat Hij het zo heeft verordend, waar heeft Hij dat dan gedaan? Het staat nergens in de wet. Er wordt niets gezegd over de haarlengte van een vrouw. Er staan wel enkele

geboden over het haar van vrouwen in andere delen van de Schriften, voornamelijk in het Nieuwe Testament. Maar die gaan meestal over het verbieden van ingewikkelde kapsels en het vlechten van haar, samen met dingen als weelderige kleding, sieraden en uiterlijke versiering in het algemeen. Maar die passages gaan nooit noodzakelijkerwijs over de lengte van het haar van een vrouw.

Buiten deze passage zouden we beslist nergens in de Bijbel kunnen vinden dat God het vrouwen gegeven heeft om lang haar te hebben. Er bestaat natuurlijk de mogelijkheid dat hij dat nu pas openbaart: 'God heeft het nooit eerder genoemd, maar ik, een apostel, ga jullie dit vertellen: God heeft verordend dat vrouwen lang haar moeten hebben.' Maar ik heb het gevoel dat hij dat niet doet, omdat hij het niet verdedigt. Hij zegt zelfs niet:

Dit zegt de Heer, alsof hij een nieuwe openbaring geeft. Hij stelt gewoon iets alsof het als bekend wordt verondersteld. Het is een gegeven. Het is iets wat ze zelf kunnen beoordelen en weten.

7

Haarlengte als maatschappelijk verleend recht

Ik zou willen voorstellen dat de samenleving, en in het bijzonder de samenleving in Korinthe, het vrouwen gegeven heeft om lang haar te hebben. Overigens geef ik persoonlijk de voorkeur aan lang haar bij vrouwen, dus ik probeer dat niet te ontmoedigen of te zeggen: 'Vrouwen, met het oog hierop moedig ik jullie allemaal aan om jullie haar af te knippen.' Eerlijk gezegd zou ik er geen bezwaar tegen hebben als God had verordend dat vrouwen lang haar moesten hebben. Maar exegetisch denk ik niet dat bewezen kan worden dat dit het geval is.

Het vorige vers geeft aan dat het voor een man een schande is om lang haar te hebben. Die schande is, geloof ik, maatschappelijk bepaald. We zullen het zo meteen over dat vers hebben. Daar zijn we nog niet aan toegekomen. In de ogen van mensen binnen een bepaalde cultuur, in de ogen van bepaalde samenlevingen, is het voor een man een schande om lang haar te hebben. Niet alle samenlevingen zagen het zo. De samenleving heeft een vrouw het recht verleend om lang haar te hebben. Ze heeft dat recht niet aan mannen verleend. Dat wil zeggen: de Griekse samenleving heeft dat niet gedaan.

Het woord ‘gegeven’ hier kan, als je het in het Grieks opzoekt, eigenlijk worden vertaald met ‘verleend’ of ‘toegestaan’. Haar lange haar is haar dus toegestaan als sluier. Door wie? Sommige mensen nemen als vanzelfsprekend aan dat daarmee God wordt bedoeld. Maar zoals ik zeg, het zou moeilijk zijn om een passage in de Bijbel te vinden waarnaar Paulus zou kunnen verwijzen en waarin God dat zo heeft toegestaan. God heeft nergens anders in de Schrift ooit iets over haarlengte gezegd. Zoals ik zeg, Paulus formuleert dit niet alsof hij profetisch een nieuw inzicht geeft over iets wat God nooit eerder heeft geopenbaard. Hij spreekt alsof het een bekend feit is. Daarom denk ik dat wat bekend was, dit was: de samenleving had toegestaan dat vrouwen lang haar mochten hebben, maar mannen niet. Maar niet alle samenlevingen hebben precies diezelfde opvatting.

Wat ik zeg, is dat deze passage niet het bewijs bevat dat sommige mensen erin vinden om aan te tonen dat God heeft verordend dat vrouwen hun hoofd moeten bedekken met haar, een sluier of beide. Ik denk dat het van begin tot eind als een cultureel verschijnsel wordt behandeld.

8

Hoofdbedekking ter wille van de zedigheid

Zedigheid is een andere mogelijkheid, naast het idee van een door God ingesteld symbool dat geen morele waarde heeft, maar noodzakelijk is omdat God heeft bepaald dat dit symbool in ere moet worden gehouden. De tweede mogelijkheid is dat Paulus wilde dat vrouwen hun hoofd bedekten ter wille van de zedigheid. Daar zou vooral iets voor te zeggen zijn vanwege het Griekse woord voor ‘bedekking’ dat hier wordt gebruikt. Ik bedoel het woord in de eerdere delen van de passage; in vers 15 staat een ander woord. Het verwijst naar iets wat naar beneden hangt en ergens omheen wordt gewikkeld: iets wat ergens omheen wordt geslagen en het omhult. Het is bijvoorbeeld hetzelfde Griekse werkwoord dat, zoals ik al zei, wordt gebruikt voor huid die een lichaam bedekt of schors die de stam van een boom bedekt. Het zit eromheen en bedekt het helemaal. Vrijwel zeker was het soort sluier waar Paulus hier naar verwijst een omslagdoek of een doek die niet alleen het haar en het hoofd bedekte, maar waarschijnlijk ook om het grootste deel van het gezicht heen zat.

Als dat zo is, zou je kunnen stellen dat het Paulus hier helemaal om zedigheid gaat. Hij wil niet dat het gezicht en het haar van vrouwen openlijk te zien zijn, omdat mannen daardoor tot zonde verleid zouden kunnen worden. Door wat ze zien kunnen bij hen verkeerde verlangens worden opgewekt. Het is mogelijk dat Paulus zich daar zorgen over maakt. We weten dat in Timotheus, Titus en op andere plaatsen in de Schriften staat dat vrouwen zedig moeten zijn. Voorbeelden zijn 1 Petrus 3:3 en 1 Timotheus 2:9. Vrouwen moeten niet proberen aandacht en bewondering te trekken op grond van hun uiterlijk, enzovoort. Maar geen van die passages noemt omslagdoeken, haarlengte of iets dergelijks als iets wat noodzakelijk is voor zedigheid.

In een moslimcultuur bijvoorbeeld, waar het gezicht en het hoofd van vrouwen grotendeels bedekt zijn, zou ik zeggen dat dit een norm voor zedigheid is die ik kan waarderen. Ik zou die nooit afdwingen, omdat ik niet denk dat je die op Bijbelse gronden kunt afdwingen. Wat ik zeg, is dat ik het niet erg zou vinden als ik in een cultuur leefde waarin alle vrouwen dat deden. Ik denk wel dat die mate van zedigheid behoorlijk wat verleidingen zou wegnemen waarmee we anders voortdurend worden geconfronteerd.

Vrouwen vinden misschien dat ik een beetje te veel een mannenchauvinist ben, want ik stel tenslotte niet voor dat het prettig zou zijn als wij mannen ons helemaal zouden sluieren en ons gezicht zouden verbergen. Misschien zouden vrouwen zeggen: 'Wij hebben hetzelfde probleem met die knappe kerels die hier rondlopen. Wat dat betreft zou het prettig zijn als zij zich ook bedekten.' Maar ik denk dat opwinding door wat je ziet bij mannen die vrouwen zien een groter probleem is dan andersom. Ik zeg niet dat het andersom helemaal niet voorkomt, maar ik denk dat algemeen wordt begrepen dat mannen daar meer moeite mee hebben. Mannen zijn in dat opzicht gewoon minderwaardig. Ze zijn gevoelig voor prikkels door wat ze zien. Dat is niet minderwaardig; het is gewoon een zwakheid, denk ik.

9

Zedigheid in de Bijbel en onze cultuur

Paulus had het misschien best prettig gevonden als alle vrouwen hun gezicht en hoofd bedekten ter wille van de zedigheid, en om een situatie te vermijden die anders voor mannen meer verleiding zou opleveren. Maar dat lijkt hier toch nauwelijks zijn

gedachte te zijn. Want zoals ik al zei, wordt op andere plaatsen in de Schrift waar vrouwen zedigheid wordt voorgeschreven, nooit een verband gelegd met het bedekken van het gezicht. Het gaat alleen om make-up en dergelijke dingen waar soms naar wordt verwezen. Maar zelfs dat doet misschien vermoeden dat hun gezicht zichtbaar was, want wat zou het anders uitmaken dat ze make-up droegen? Misschien ging het alleen om oogmake-up en nam hij aan dat alleen hun ogen zichtbaar zouden zijn. Maar nergens anders in de Schrift vinden we een specifieke leer dat zedigheid noodzakelijkerwijs betekent dat het gezicht van een vrouw niet in het openbaar gezien mag worden.

Zoals ik al zei, was dat in moslimculturen, en mogelijk ook in de Griekse cultuur, wel de opvatting. Maar verschillende culturen hebben verschillende ideeën over zedigheid. Dat betekent niet dat de ideeën over zedigheid van elke cultuur aanvaardbaar zijn. Onze cultuur heeft bijvoorbeeld het besef van zedigheid echt verloren, zozeer zelfs dat christenen zelf voor bepaalde dingen zijn afgestompt.

Toen ik opgroeide in Zuid-Californië, was het heel gewoon dat christelijke vrouwen op strandfeesten of zwembadfeesten van de gemeente dezelfde soort bikini's droegen als een vrouw zonder christelijke overtuigingen zou dragen. Mijn vrouw vertelt me dat ze zich elke zomer in Santa Cruz geneerde als ze voor het eerst weer in een badpak naar buiten ging. Dat had ze ook al voordat ze christen was. Ik neem aan dat het om hetzelfde wereldse soort badpak ging. Zelfs de zedigere badpakken bedekken meestal nauwelijks meer dan lichaamsbeschildering. De eerste keer dat ze na de koude periode in een badpak naar buiten ging, nadat ze er een tijdlang geen had gedragen, voelde ze zich onzedig. Maar ze leerde eenvoudigweg hoe ze zich ervoor kon afsluiten. Ik weet niet of dat voor iedereen geldt, of dat zij voordat ze christen was gewoon gewetensvoller was dan de meeste mensen.

Het is een feit dat we ons ertegen verhard hebben. We vinden het niet vreemd dat zelfs christelijke mannen of vrouwen kleding dragen die minder bedekt dan ondergoed. Ik vind dat onze samenleving een heel slordige maatstaf hanteert op het gebied van zedigheid. Dus als ik zeg dat het bedekken van het gezicht en het hoofd van vrouwen geen algemeen aanvaarde maatstaf voor zedigheid is, betekent dat niet dat de ideeën over zedigheid van andere culturen allemaal aanvaardbaar zijn. Onze samenleving moet waarschijnlijk het hele vraagstuk van zedigheid voor vrouwen en mannen opnieuw doordenken. Maar dat betekent niet dat we een islamitisch model moeten

overnemen waarbij vrouwen hun hele gezicht en hoofd en alles bedekken. Tussen die twee uitersten zijn er dingen die als zedig aanvaardbaar zouden kunnen zijn. Persoonlijk denk ik niet dat zedigheid het onderwerp is waar Paulus zich in deze passage mee bezighoudt. In andere passages doet hij dat wel, maar hier volgens mij niet. Zoals ik al zei, is de derde mogelijkheid, en volgens mij gaat het hem daarom, dat je niet tegen de plaatselijke cultuur ingaat en zo aanstoot geeft. Deze passage volgt onmiddellijk op een bespreking in de hoofdstukken 8, 9 en 10, waar het hem om hetzelfde ging: mensen geen aanstoot geven door vlees te eten dat aan afgoden geofferd is. Dus ook hier is er ander gedrag in de gemeente dat in die cultuur aanstoot zou kunnen geven: vrouwen die hun sluiers afwerpen, wat Griekse vrouwen niet zouden doen. Zo begrijp ik het.

10

Wat de natuur leert over lang haar

Tegen deze opvatting wordt soms ingebracht dat Paulus zich op de natuur zelf beroept om zijn gebruik te ondersteunen. Hij zegt in vers 14:

Of leert ook de natuur zelf u niet dat als een man lang haar draagt, het een oneer voor hem is?

1 KORINTHE 11:14

En dan:

dat het een schande is als een man lang haar heeft?

Als het inderdaad iets is wat we van nature weten, iets wat instinctief is of wat in de natuur wordt aangetoond, dan zou dat er natuurlijk op wijzen dat deze gebruiken een goddelijke oorsprong hebben, en niet alleen een culturele oorsprong. Ze zouden daarom algemener gelden. Ze liggen in de natuur besloten.

Maar we moeten even onderzoeken en ons afvragen wat Paulus met deze uitspraak kan bedoelen:

Leert de natuur zelf jullie dat niet?

Als we kijken naar hoe mensen van nature zijn, zou één mogelijke betekenis zijn: de natuur vertelt je dat een man geen lang haar zou moeten hebben, omdat baby's in hun meest natuurlijke toestand geboren worden en een man geen lang haar heeft. Hij wordt er niet mee geboren, dus zou hij het niet moeten laten groeien. Maar volgens mij zou je dan hetzelfde kunnen zeggen over de baard van een man. Mannen worden er niet mee geboren, maar uiteindelijk krijgen ze die wel. Zou dat ervoor pleiten dat ze die moeten afscheren? Ik vermoed dat Paulus en bijna alle Joodse gelovigen een baard hadden. Dat is een vrij algemene Joodse gewoonte, hoewel de Grieken zich schoren. Paulus had waarschijnlijk een baard, en ik denk niet dat hij zou betogen dat je in dit opzicht moet blijven zoals je geboren bent: als je zo geboren bent, laat de natuur dan je leidraad zijn. God heeft je bij je geboorte van nature geen lang haar gegeven. Daarom wil Hij dat je kort haar hebt.

Natuurlijk gaat dat niet erg goed op, want de natuur heeft vrouwen bij hun geboorte ook geen lang haar gegeven. Baby's worden eenvoudigweg niet met lang haar geboren. Soms worden ze wel met een wilde haardos geboren, maar ze worden niet met lang haar geboren. Hij kan dus niet doelen op de manier waarop we van nature geboren zijn als leidraad.

11

Haarlengte bij dieren als vergelijking

Het is mogelijk dat hij doelt op de dierenwereld. Op de een of andere manier zouden we, als we naar de dierenwereld kijken, dit verschijnsel moeten kunnen zien: dat het een schande is voor een man om lang haar te hebben. Maar eigenlijk lijkt de dierenwereld juist de tegenovergestelde indruk te geven. Bij de meeste dieren verschillen de geslachten niet echt veel van elkaar wat haarlengte of verenkleed betreft. Maar waar ze wel verschillen, is het meestal het mannetje dat het opvallendste verenkleed heeft. Onder vogels zijn er bijvoorbeeld veel soorten waarbij het vrouwtje een heel gewone, onopvallende bruine of zwarte vogel is, maar het mannetje felle kleuren heeft, enzovoort. Het mannetje van de pauw heeft die prachtige veren die we met een pauw associëren. Die dienen om het vrouwtje aan te trekken, enzovoort.

In de dierenwereld was de leeuw een van de weinige dieren waarbij het mannetje en het vrouwtje er heel verschillend uitzien en die heel bekend waren bij de mensen in de Bijbel. Maar bij leeuwen zijn het de mannetjes die ruige manen hebben, en de vrouwtjes hebben op die plaats niets. Dus ik weet niet hoe Paulus zou kunnen proberen zijn lezers op die kant van de natuur te wijzen. De natuur leert je dat het een schande is voor mannen om lang haar te hebben, en met natuur bedoelt hij dan wat National Geographic met natuur bedoelt, het dierenrijk of wat dan ook. Nee, ik denk niet dat die ons dat leert. Dat zou een heel zwak argument zijn. Sterker nog, het zou juist het tegenovergestelde lijken te bewijzen van wat hij probeert te zeggen, als dat de natuur is waarop hij doelt.

12

Natuurlijke afkeer en kleding van het andere geslacht

Het lijkt er dus niet op dat hij doelt op onze natuurlijke toestand bij de geboorte, of op de natuur in de zin van het dierenrijk. Op welke natuur doelt hij dan? Ik denk dat hij moet doelen op wat we onze natuurlijke instincten zouden kunnen noemen, ons natuurlijke gevoel voor wat gepast is, een natuurlijk gevoel van afkeer dat we bij bepaalde dingen ervaren.

Als een man bijvoorbeeld vrouwenkleden aantrekt en zich als vrouw kleedt, denk ik dat iedereen daar aanvankelijk enigszins van zou walgen, totdat mensen zich daartegen verhardten. Ik weet het niet. Onze cultuur wordt steeds vreemder en vreemder, en onze gevoeligheden stompen af. Maar ik zou zeggen: als ik zou voorstellen om vrouwenmake-up op te doen en vrouwenkleden aan te trekken en zo de straat op te gaan, zou bijna iedereen denken dat ik een viezerik was, en ze zouden gelijk hebben. Ik doe dat niet, maar ze zouden gelijk hebben dat ik een viezerik zou zijn als ik dat deed. Ik denk niet eens dat je de Bijbel nodig zou hebben om je dat te vertellen.

Natuurlijk zegt de Bijbel dat inderdaad ook. De Bijbel zegt:

God vindt het afschuwelijk.

In Deuteronomium 22:5 staat:

De kleren van een man mogen niet door een vrouw gedragen worden, en een man mag geen vrouwenkleding aantrekken, want ieder die dat doet, is voor de HEERE, uw God, een gruwel.

DEUTERONOMIUM 22:5

Maar ook als God dat nooit had gezegd, denk ik dat we daar een natuurlijke afkeer van zouden voelen. Iemand zou kunnen zeggen: 'Nou, je weet niet of we dat zouden voelen, want we leven in een cultuur die al zo lang door de Bijbel is gevormd. Je weet niet wat we van nature zouden voelen.' Ik blijf toch bij mijn standpunt. Ik denk nog steeds dat bijna iedereen, ook heidenen, een natuurlijke afkeer zou hebben van bepaalde vormen van perversie, zoals mannen die vrouwenkleding gaan dragen.

13

Vrouwenbroeken en kort haar

Natuurlijk hebben sommige mensen op precies die grond bezwaar gemaakt tegen vrouwen die een broek dragen, of kort haar hebben, of andere dingen die vroeger uitsluitend bij de mannenmode hoorden. Er zijn nog steeds christenen die vinden dat vrouwen nooit een broek mogen dragen, omdat ze vinden dat dit een overtreding is van Deuteronomium 22:5:

een vrouw die mannenkleren draagt.

Nu valt er vanuit het oogpunt van zedigheid misschien iets tegen in te brengen dat vrouwen een broek dragen. Sommige mensen vinden dat broeken gewoon niet zedig genoeg zijn voor vrouwen. Misschien zit daar iets in. Ik moet bekennen dat ik zelf niet merk dat een vrouw in een jurk of in een broek mij meer of minder tot struikelen brengt als het om verleiding gaat. Sommige mannen ervaren dat misschien heel anders dan ik. Maar ik heb mensen horen betogen dat een vrouw in een broek hen tot struikelen brengt. Niet omdat een broek bij een man hoort, maar eenvoudigweg omdat die lichaamsdelen benadrukt die bij een andere stijl van vrouwenkleding bedekt zouden zijn. Op die grond zou ik begrip kunnen hebben voor degenen die liever hebben dat vrouwen geen broek dragen.

Maar er is een andere groep die er principieel bezwaar tegen heeft: een broek is mannenmode, en vrouwen zouden geen mannenmode moeten dragen. In de jaren twintig van deze eeuw begonnen vrouwen voor het eerst hun haar in een boblijn te knippen en het heel kort te dragen, in de roerige jaren twintig enzovoort. Het veroorzaakte een schandaal in de samenleving en in de kerk, omdat ze hun haar kort droegen. Van oudsher was men ervan uitgegaan dat vrouwen lang haar moesten hebben, en het was een enorm schandaal.

Tegenwoordig is het geen schandaal. Vrijwel elke haarlengte lijkt in onze cultuur aanvaardbaar voor zowel mannen als vrouwen. Twintig jaar geleden werd lang haar bij een man in deze cultuur opgevat als een uiting van opstandigheid tegen het een of ander. Daarom was het verkeerd als een man lang haar droeg: het getuigde van verkeerde denkbeelden en een verkeerde gezindheid. Het lijkt mij dat onze cultuur nu op allerlei gebieden soepeler is geworden. Men gaat er niet meer noodzakelijk van uit dat kort haar bij mannen hoort of lang haar bij vrouwen. Je lijkt alle mogelijke varianten te zien, zelfs bij mensen met een respectabele zakelijke functie. Je ziet soms mannen met een paardenstaart die een leidinggevende functie in het bedrijfsleven hebben. Dat zou twintig jaar geleden heel vreemd zijn geweest. Twintig jaar geleden zag je wel mensen met paardenstaarten. Ik was er een van, maar wij hadden geen leidinggevende functie in het bedrijfsleven, en we behoorden ook niet tot de hoofdstroom van de cultuur. Nu zijn bepaalde stijlen die ooit als mannenmode werden beschouwd, en andere stijlen die als vrouwenmode werden beschouwd, zoals haarlengte bijvoorbeeld, algemeen aanvaard geraakt.

14

Veranderende haarmode en morele normen

Iemand zou kunnen zeggen: ‘Maar dat laat alleen maar zien hoe verdorven onze samenleving is. We zijn zo verdorven geraakt dat we niet meer geschokt zijn door mannen met lang haar en door vrouwen met broeken en kort haar en dat soort dingen.’ De enige manier waarop ik begrip zou kunnen opbrengen voor dat specifieke argument, is als we konden aantonen dat er moreel iets verkeers aan is als mannen lang haar hebben of vrouwen kort haar. Anders is het eenvoudigweg een verandering van stijlen en modes, en dat gebeurt voortdurend.

In de begintijd van ons land droegen mannen gepoederde pruiken. Velen van hen waren christelijke mannen. Sterker nog, veel van de grote predikers, Jonathan Edwards bijvoorbeeld, of andere grote mannen zoals hij, droegen gepoederde pruiken. Dat lijkt in onze huidige samenleving dwaas, heel vreemd en misschien zelfs verwijfd. Dat is gewoon geen mode meer. Het raakte uit de mode.

De stichter van het baptistische kerkgenootschap in dit land, Roger Williams, had lang, heel lang haar, langer dan de meeste vrouwen hebben. Hij was een heel conservatieve evangelische christen. Maar het kwam nooit bij hem op:

Of leert ook de natuur zelf u niet dat als een man lang haar draagt, het een oneer voor hem is?

1 KORINTHE 11:14

En dat terwijl hij zijn Bijbel beslist kende. Het was iets cultureels. Toen veranderde dat, zodat mannen hun haar alleen nog kort droegen. Daarna kwam het terug, in de jaren zestig of wanneer dan ook, en begonnen sommige mannen ervoor te vechten om weer lang haar te kunnen dragen. Nu lijkt het aanvaardbaar te zijn.

15

Mannen- en vrouwenkleding verschilt per cultuur

Deze veranderingen in kledingstijlen enzovoort zijn geen morele kwestie, voor zover het niet om eerbaarheid gaat. Sommige stijlen worden trouwens minder eerbaar, en die moeten we vermijden. Maar stel dat het alleen gaat om kwesties zonder morele betekenis: of een man lang haar heeft, of een vrouw lang of kort haar heeft, of dat een bepaalde stijl vroeger als een mannenstijl werd beschouwd. Vroeger droegen bijvoorbeeld alleen mannen broeken; nu dragen vrouwen die ook. Als eerbaarheid niet de grond voor het bezwaar is, kan ik hierin geen moreel probleem bedenken.

Wanneer mensen zeggen: 'Broeken zijn kleding die bij een man hoort, en daarom mogen vrouwen die niet dragen', zou ik zulke mensen willen uitdagen om eens een willekeurige dameskledingzaak binnen te gaan, naar de broeken daar te kijken en zich af te vragen hoeveel mannen ze kennen die er ook maar één van zouden dragen. Ik

durf te zeggen dat broeken als categorie geen strikt mannelijke kledingstijl zijn. Er zijn ook vrouwelijke modellen broeken. Tenzij we, zoals ik zeg, aanvoeren dat broeken een te oneerbare kledingstijl zijn voor vrouwen om te dragen, en dat is niet echt wat sommige mensen aanvoeren, zie ik geen enkele reden om dit als een teken van verdorvenheid te zien. Het is alleen een teken van schommelingen in wat in de mode is en wat niet.

Hier is nog iets. Rokken in Schotland, wat zij kilts noemen, zouden wij een rok noemen, maar we doen hun een plezier en noemen ze kilts. Mannen die hier een vergelijkbare stijl dragen, zouden worden beschouwd als mannen die een kledingstijl dragen die bij een vrouw hoort. Mannen kleden zich hier nu eenmaal niet zo, tenzij ze meelopen in een doedelzakoptocht of zoiets. Dat is in dit land gewoon geen mannenmode. In Schotland wel, en dat is iets wat volgens mij laat zien dat stijlen inderdaad van plaats tot plaats verschillen, en dat er op zichzelf niets moreels of immoreels aan is. Tenzij het natuurlijk minirokken zijn en ze te veel van het been laten zien of zoiets.

Wat rokken in onze cultuur betreft, ben ik ermee gezegend dat ik geen mannen om me heen heb die ze dragen. Ik heb het eigenlijk niet gezien. Maar als je me vertelt dat veel alternatieve mensen in de alternatieve cultuur nu rokken dragen, mannen dus, dan is mijn gevoelsmatige reactie vermoedelijk heel vergelijkbaar met de reactie van mijn ouders op mannen met lang haar. Het is waarschijnlijk vergelijkbaar. Toen mannen in de jaren zestig lang haar begonnen te dragen, namen ze inderdaad een stijl over die daarvoor aan vrouwen voorbehouden was. Die heeft zich inmiddels een plaats bevochten in de gangbare cultuur, zodat die niet langer beperkt is tot een stijl voor vrouwen of een vrouwelijke stijl.

Misschien zullen rokken zich uiteindelijk op die manier ook een plaats in de cultuur bevechten. Ik hoop het beslist niet, maar misschien gebeurt het wel. Stel dat het over twintig of dertig jaar voor mannen even gewoon is om rokken te dragen als voor vrouwen. Het is dan algemeen gangbaar: gewoon de gebruikelijke Amerikaanse mode, zonder dat het bij een bepaalde alternatieve groep hoort. Dan zou ik moeten zeggen dat ik er op morele gronden geen bezwaar tegen zou kunnen maken. Ook al zou ik zelf misschien nooit een rok dragen, zelfs als het in de mode raakt. Want het zal dan geen vrouwelijke stijl meer zijn. Je begrijpt, het zal ineens een uniseksstijl zijn.

16

De motieven van voortrekkers in de mode

Maar dit wil ik wel zeggen: tegen de mannen die als eersten hun haar lang begonnen te dragen, of de mannen die vandaag als eersten rokken beginnen te dragen, valt misschien wel enig bezwaar in te brengen. Zij dragen iets wat op het moment dat zij het doen daadwerkelijk niet als een mannelijke stijl wordt erkend en wel als een vrouwelijke stijl wordt erkend. Je moet je afvragen: wat is hun reden om dat te doen? Waarom trekt een man iets aan wat bij een vrouw hoort?

Het is denkbaar dat rokken over twintig of dertig jaar niet meer worden beschouwd als iets wat bij een vrouw hoort, net zoals broeken dertig jaar geleden dingen waren die bij een man hoorden, maar nu niet meer. Stijlen veranderen, en ik zie geen enkele reden waarom daar een moreel stigma aan verbonden zou moeten worden. Conservatieve mensen zien soms gewoon niet graag dat dingen veranderen ten opzichte van hoe ze waren toen ze kind waren. Maar ik wil wel zeggen dat ik mijn vraagtekens zet bij de geoorloofdheid van het gedrag van de voortrekkers op deze gebieden, degenen die deze kleding als eersten beginnen te dragen om de stijl te gaan veranderen.

Als jij toevallig jaren later in beeld komt en het al een gevestigde stijl is, zijn jouw eigen motieven niet noodzakelijkerwijs twijfelachtig. Maar degenen die dit aanvankelijk doen — de mannen die als eersten gaatjes in hun oren lieten prikken, bijvoorbeeld. Tegenwoordig is dat evenzeer een mannelijke als een vrouwelijke stijl, maar ergens in het verleden, nog niet zo heel veel jaar geleden, was dat uitsluitend iets voor vrouwen. Toen begonnen sommige mannen het te doen.

We weten dat er lang daarvoor mannen waren, Vikingen of piraten of wat dan ook, die gaatjes in hun oren lieten prikken. We beseffen dat er niet een of andere universele regel bestaat dat oorbellen door de hele geschiedenis heen een vrouwelijke stijl zijn. Maar twintig jaar geleden waren ze dat in deze cultuur wel, en nu is dat veranderd.

Maar de eerste mannen die een stijl beginnen te dragen die op dat moment als een vrouwenstijl wordt herkend, en die daarmee naar buiten gaan en de schande trotseren enzovoort, zien zichzelf misschien als heldhaftig. Ik zie hen als opstandelingen, die waarschijnlijk Deuteronomium 22:5 overtreden, omdat ze daadwerkelijk dingen dragen die bij een vrouw horen. Ik denk dat de vrouwen in Amerika die in de jaren

twintig hun haar kort begonnen te knippen, ook in opstand waren. Ze droegen die stijl, die een mannenstijl was. Maar vrouwen die nu hetzelfde doen, bevinden zich niet in dezelfde culturele omgeving, en het heeft niet dezelfde gevolgen of implicaties.

17

Cultuur en het oordeel van de gemeente

Laten we hier verdergaan. Dus wat leert de natuur zelf je?

Welke natuur? Ik denk dat hij het gewoon heeft over de natuurlijke afkeer die opkomt bij de gedachte dat een man zich in een vrouwenstijl kleedt. Maar dat zou cultureel bepaald zijn. Het kan bij de menselijke natuur horen om afkeer te voelen wanneer een man aantrekt wat bij een vrouw hoort. Maar de cultuur zou bepalen welke specifieke kledingstukken die afkeer oproepen, omdat de cultuur zou bepalen welke kledingstukken wij als vrouwelijk of mannelijk beschouwen, of welke haarlengtes, of wat dan ook. Begrijp je wat ik bedoel? Er is iets in onze natuur dat geschokt is als mannen hun geslachtelijke identiteit afwijzen en vrouwen in hun stijl nabootsen. Maar wat een vrouwenstijl is, zou van cultuur tot cultuur verschillen. En die natuurlijke afkeer zou op verschillende momenten worden opgeroepen door verschillende prikkels, in de vorm van specifieke modes.

In Griekenland was het voor een man een schande om lang haar te hebben. Als je een man met lang haar zag, zou je je afvragen waarom hij dat deed. Die kerel draagt als het ware vrouwenkleren. Hij draagt een vrouwenstijl. In Griekenland was dat een vrouwenstijl. Iets in je natuurlijke instincten zou zeggen dat daar iets verwrongs aan is. Er is iets vreemds, iets pervers, iets schandelijks aan dat gedrag. Dat is waar Paulus volgens mij op doelt.

Ik wil hier nog dit punt aan toevoegen. Waar hij in vers 13 zegt:

Oordeel bij uzelf: is het gepast dat een vrouw met onbedekt hoofd tot God bidt?

1 KORINTHE 11:13

duidt dat er wel op dat zulke oordelen over wat gepast is, bij sommige van deze dingen binnen de gemeenschap moeten worden geveld.

De Engelse vertaling die ik hier gebruik, zegt: ‘Oordeel onder elkaar.’ Het lijkt erop dat hij de gemeenschap van christenen in deze zaak in wezen het laatste woord geeft. Is het aanvaardbaar? Zal de gemeente dit als stijl aanvaarden, dat vrouwen met onbedekt hoofd bidden of profeteren? Paulus vermoedt dat de meesten van hen er aanstoot aan zullen nemen, dat de meesten van hen het niet zullen goedkeuren. Dat komt doordat het iets is wat door de samenleving wordt bepaald. En zij zijn producten van hun cultuur, net als ik.

Ik probeer te doen alsof ik bevrijd ben en geen deel uitmaak van deze cultuur enzovoort, maar ik zal nooit een oorbel dragen. Dat is gewoon mijn culturele conditionering. Ik zeg niet dat niemand anders dat zou moeten doen. Het is gewoon zo dat ik in die mate een slaaf van mijn cultuur ben, dat ik oorbellen nog steeds als iets vrouwelijks beschouw. Hoewel ik er ook niet per se op zit te wachten dat vrouwen sieraden dragen, gaat dat mij niets aan, en het is een heel andere kwestie.

18

Samenkomsten die meer kwaad dan goed doen

We gaan verder in dit hoofdstuk, vers 17:

Maar in wat ik nu beveel, prijs ik u niet, omdat u, wanneer u samenkomt, er niet beter, maar slechter van wordt.

1 KORINTHE 11:17

Er is mij verteld dat ik naar de gemeente moet gaan, omdat iedereen naar de gemeente moet gaan. Nou, ik ga ook naar de gemeente. Sommige mensen zeggen dat ik altijd naar dezelfde gemeente moet gaan. Nou, dat doe ik niet. Ik zie nergens in de Bijbel staan dat iemand dat noodzakelijkerwijs zou moeten doen. Maar wat ik interessant vind, is hoe cultureel bepaald dit is, dat mensen zeggen: ‘Nou, je moet altijd bij dezelfde gemeente zijn. Je moet lid zijn van een plaatselijke gemeente’, bla, bla, bla.

Dit is de kritiek die ik af en toe heb gekregen, en ik haal daar niet tegen uit. Ik wil alleen iets duidelijk maken. Ik weet toevallig dat als ik me bij welke gemeente in de stad dan ook zou aansluiten, die kritiek zou verdwijnen. Ik zou me kunnen aansluiten bij de meest afvallige gemeente, de doodste gemeente, een gemeente waarin niets te vinden was van wat ik als geestelijk leven zou herkennen. Maar zolang ik me er maar op toelagde om naar die gemeente te gaan, zou niemand me verwijten dat ik niet bij een gemeente hoor. Je weet waarschijnlijk ook wel dat dit waar is. Ik wel.

In onze tijd van oecumene bekritisieren we mensen niet omdat ze naar andere gemeenten gaan dan wij. Toen ik als kind bij een baptistengemeente zat, had ik misschien kritiek op iemand omdat die presbyteriaan of lutheraan of episcopaal was, of zoiets. Dat staat tegenwoordig heel ver van onze manier van denken af. Als iemand naar een methodistengemeente gaat en wij naar een presbyteriaanse gemeente of een charismatische gemeente gaan, hebben we daar geen kritiek meer op. Wat interessant is, zoals ik zeg, is dat men ervan uitgaat dat je naar een gemeente moet gaan, om het even welke gemeente. Hoe beter de gemeente, hoe beter, maar als je maar naar een of andere gemeente gaat.

Toch geeft Paulus aan dat sommige samenkomsten van christenen erger zijn dan helemaal geen samenkomsten. Hij zegt:

Als jullie samenkomen, doet dat meer kwaad dan goed.

Door jullie samenkomsten staan de zaken er slechter voor dan wanneer jullie die niet hadden gehouden. Hij pleit er natuurlijk niet voor dat ze hun samenkomsten opheffen. Hij pleit ervoor dat ze veranderen wat er verkeerd aan is.

19

Een gemeente zoeken die geestelijk opbouwt

Iemand zou iets tegen me kunnen zeggen als ik hem vertelde: ‘De reden dat ik naar sommige gemeenten niet ga — sterker nog, ik heb me zelfs bij geen enkele aangesloten — is dat ik in zekere zin nog steeds op zoek ben naar een gemeente waar je beter wel heen kunt gaan dan niet. Dat het voor ons ten goede is om daar te komen, daar samen te komen. Dat het beter is voor mijn geestelijke leven, het geestelijke leven van mijn

gezin, onze liefde voor God, onze aanbidding, onze gehoorzaamheid aan God, onze reinheid, onze liefde voor de broeders. Dat die dingen meer worden versterkt doordat we erheen zijn gegaan dan wanneer we niet waren gegaan.'

Iedereen vormt zijn eigen oordeel en moet beoordelen welke invloed de bijeenkomsten die hij bezoekt op hem hebben. Maar als ik geen gemeente vind die dat effect heeft, houd ik me nog steeds niet afzijdig. Ik ga nog steeds elke zondag naar een gemeente. Ik sluit me alleen niet bij één gemeente aan, omdat er geen enkele is die dat effect heeft. Geen enkele waarvoor ik me tot die ene groep zou willen beperken, ondanks het feit dat er door mijn komst niets beter wordt dan wanneer ik niet was gegaan. Ik geloof er gewoon niet in om zó godsdienstig te zijn. Ik geloof dat christenen bij elkaar horen te komen op een manier die hun ten goede komt.

Sommige mensen zeggen: 'Nou, Paulus betoogt niet dat mensen moeten ophouden naar de gemeente te gaan. Hij betoogt dat ze moeten ophouden met de verkeerde dingen die het tot een slechtere ervaring maken.' Daar ben ik het mee eens. Stel dat ik genoeg invloed in een gemeente had om alles te veranderen wat volgens mij bij sommige samenkomsten averechts werkt. Dan zou ik dat waarschijnlijk doen. Maar ik ben er niet op uit om moeilijkheden te veroorzaken. Ik ga een gemeente niet binnen om die te veranderen. Weet je wat de oudsten en de voorganger van me zouden denken als ik dat wel deed? Dan zou ik daar binnenkomen om hen te ondermijnen, en dat wil ik niet doen. Ik wil daar binnenkomen en hen steunen, hen zegenen, hen bemoedigen en er levend weer uit komen. Dat is in wezen wat ik wil doen: eruit komen terwijl het geestelijke leven van mijn gezin intact blijft.

Dat klinkt misschien als iets heel kritisch om over gemeenten te zeggen, en ik heb nog niet alle gemeenten geprobeerd. Ik ken gemeenten waar je meer baat bij hebt als je er wel heen gaat dan als je er niet heen gaat. Het is alleen zo dat ze niet altijd dichtbij genoeg zijn om er steeds heen te gaan. Maar wat ik tegen jullie zeg, is dat Paulus er niet van uitgaat dat een gemeentelijke bijeenkomst altijd een verbetering is ten opzichte van helemaal geen bijeenkomst. In dit geval leidt het samenkomen van de gemeente in Korinthe vaak tot een slechtere situatie dan vóór de bijeenkomst.

Idealiter zou het samenkomen van christenen hun ten goede moeten komen. We zouden opgebouwd moeten worden. Het Koninkrijk van God zou voortgang moeten vinden. Er zouden mensen tot discipelen gevormd moeten worden. Er zou echte, zuivere aanbidding moeten plaatsvinden, en niet alleen maar allerlei zaken die uit de

ziel voortkomen. Het zou werkelijk moeten gaan om dingen waarbij je niet op jezelf gericht bent en die God eren. Er zijn dingen die zouden moeten gebeuren wanneer we samenkomen, en op sommige plaatsen kunnen die gebeuren en gebeuren ze ook. Maar er zijn plaatsen waarvan we moeten toegeven dat dat niet gebeurt. Ofwel die plaatsen moeten veranderen, of ze zullen iets blijven voortbrengen wat slechter is dan wanneer mensen er om te beginnen niet heen waren gegaan. Verandering is het ideaal, maar meestal hebben we die verandering niet in de hand als we niet de voorganger of de oudsten zijn, of geen sterke invloed hebben op degenen die dat wel zijn.

Ik houd ervan om met christenen te aanbidden, en ik ga graag naar de gemeente. Er zijn echter gemeenten waar ik naartoe ga, maar waar ik mijn kinderen niet mee naartoe zou nemen. Want wat daar in naam van het christendom gebeurt, is niet wat ik wil dat mijn kinderen als christendom gaan zien. Ik wil dat mijn kinderen een radicaler, Bijbelser beeld hebben van wat christenen doen en waar christenen voor staan, enzovoort. Het is niet altijd gemakkelijk om een plek te vinden die die idealen overbrengt.

Toch geef ik de gemeente niet op. Dat wil ik duidelijk maken. Ik bezoek nog steeds vrijwel elke zondag gemeenten. En als we er een vinden waarbij aansluiting duidelijk het geestelijke welzijn van ons gezin dient, dan zullen we dat doen. Mensen moeten daar hun eigen beslissingen over nemen. Mijn eigen oordeel moet uiteraard het gedrag van ons gezin bepalen, zoals dat van jullie ook voor jullie moet gelden.

20

Eerst waarderen, daarna corrigeren

Maar Paulus geeft aan dat hij de Korintheïers op dit punt niet kan prijzen. Dat staat tegenover vers 2 in hetzelfde hoofdstuk, waar hij zegt:

En ik prijs u, broeders, omdat u in alles aan mij denkt en aan de overleveringen vasthoudt, zoals ik die aan u heb overgeleverd.

1 KORINTHE 11:2

Maar nu zegt hij:

En nu ik jullie deze instructies geef, kan ik jullie niet prijzen.

Paulus is een goede diplomaat. Hij prijst hen eerst voor alles waarvoor hij hen kan prijzen, voordat hij hun moet vertellen waarvoor hij hen niet kan prijzen. Hij bevestigt hen voordat hij kritiek op hen uit. Jezus doet hetzelfde in de brieven aan de zeven gemeenten in Openbaring. Als Hij iets goeds over de gemeente kan zeggen, zegt Hij dat eerst, al laat Hij er meestal op volgen:

Maar Ik heb enkele dingen tegen u

OPENBARING 2:14

De reden om de brief te schrijven ligt natuurlijk vooral bij die paar dingen die Hij tegen hen had. Maar in plaats van daar meteen over te beginnen, zegt Hij eerst alle vriendelijke dingen die Hij over hen kan zeggen.

Ik ken uw werken, uw inspanning en uw volharding, en weet dat u slechte mensen niet kunt verdragen, en dat u hen op de proef hebt gesteld die van zichzelf zeggen dat zij apostelen zijn, maar het niet zijn, en dat u hebt ontdekt dat zij leugenaars zijn. En u hebt moeilijkheden verdragen, en volharding getoond. Om Mijn Naam hebt u zich ingespannen en u bent niet moe geworden.

OPENBARING 2:2-3

En Paulus kiest dezelfde benadering.

Trouwens, het is geen slechte aanpak om iemand eerst te bevestigen als je kritiek op hem moet geven, als je iemand moet corrigeren. Veel mensen vatten kritiek namelijk op als afwijzing. Je wijst de persoon op wie je kritiek hebt misschien helemaal niet af. Sterker nog, misschien heb je juist kritiek op hem omdat je hem niet afwijst, omdat je je aan hem verbonden hebt. En je denkt dat het goed voor hem is om gecorrigeerd te worden. Het is goed voor hem en voor de relatie. Maar mensen begrijpen correctie vaak verkeerd. Ze houden niet van correctie en beschouwen die als iets vijandigs of als afwijzing, of iets dergelijks.

Om te bevorderen dat iemand correctie aanvaardt, kun je die persoon eerst op alle mogelijke manieren bevestigen. In vers 2 bevestigde Paulus hen inderdaad:

Ik prijs jullie, broeders en zusters, omdat jullie bij alles aan me denken en vasthouden aan de tradities zoals ik die aan jullie heb doorgegeven.

Maar hier is een uitzondering. Er is iets waarvoor ik jullie niet kan prijzen, en daar moet ik met jullie over praten, zegt hij.

Maar in wat ik nu beveel, prijs ik u niet, omdat u, wanneer u samenkomt, er niet beter, maar slechter van wordt.

1 KORINTHE 11:17

Natuurlijk zegt hij niet: 'Kom niet meer samen', maar: 'Laten we dit in orde brengen. Laten we dit probleem oplossen.'

21

Kerkelijke verdeeldheid sinds de Reformatie

Wat gebeurt er nu gewoonlijk in de moderne gemeente? Er is maar één gemeente in Korinthe. Je kon niet zomaar zeggen: 'Nou, deze mensen maken misbruik van de tafel van de Heere. Deze vrouwen doen hun sluiers af. Bij deze mensen heerst er chaos in de samenkomst. We nemen gewoon de groep die het bij het rechte eind heeft, en dan beginnen we op de volgende straathoek in de stad de gemeente die het bij het rechte eind heeft.' Dat gebeurt er in dit land. Dat gebeurt al sinds de Reformatie.

Ik sta achter de Reformatie, maar ik wil wel zeggen dat het begrip van de eenheid van de gemeente beslist veranderd is door de gevolgen van de Reformatie. Zodra Luther het voorbeeld had gegeven door te zeggen: 'Nou, ik kan de katholieke kerk niet veranderen, dus begin ik gewoon mijn eigen kerk, los daarvan', zeiden sommigen die luthers waren natuurlijk: 'Nou, de lutherse kerk moet ook veranderd worden. En als die niet kan veranderen, beginnen wij ook onze eigen kerk.' Dat bracht gewoon kettingreacties op gang. In elke groep zitten ontevreden mensen die vinden dat de groep iets verkeerd doet. En meestal gaan die mensen dan weg en zeggen: 'Nou, laten we gewoon een gemeente beginnen waar we het meer mee eens zijn.'

Sommige mensen hebben tegen mij gezegd dat ik dat ook zou moeten doen: ‘Je bent het niet eens met sommige dingen in de kerk; ga gewoon weg en begin je eigen gemeente.’ Ik wil geen gemeente beginnen. Er zijn al te veel gemeenten. We hebben in dit land niet meer gemeenten nodig. We hebben er minder nodig. Er moet meer eenheid en meer zuiverheid komen in de gemeenten die we hebben. Maar nieuwe gemeenten beginnen is volgens mij niet het antwoord.

Dat is de oplossing waarvoor de afgelopen vijfhonderd jaar gekozen is. Ik weet het precieze aantal niet. Jaren geleden hoorde ik dat er alleen al in de Verenigde Staten meer dan vierduizend protestantse kerkgenootschappen waren. Ik denk dat het er sindsdien nog behoorlijk wat meer geworden zijn. Ik hoorde dit in de jaren zeventig. Ik meen dat ik nu iets van zesduizend of tienduizend heb gehoord. Het blijft zich maar vermenigvuldigen zolang er nog ontevreden mensen zijn die niet houden van wat er in de kerk te vinden is.

Ik ben zo iemand die ontevreden is. Ik denk dat ik dat wel duidelijk heb gemaakt. Als ik naar een gemeente ga, zijn er dingen die me niet bevallen. Meestal zijn er dingen die ik kan verdragen. Er zijn dingen die me wel bevallen. De dingen die me wel bevallen, maken dat ik erheen ga, maar er zijn dingen die me niet bevallen. Ik zou ze heel graag willen veranderen, maar ik ben niet in de positie om dat te doen. Maar mijn reactie zal niet zijn om weg te gaan en nog een gemeente te beginnen, want daarmee houd je alleen maar een steeds grotere verdeeldheid in stand.

Als je een nieuwe gemeente begint die op hetzelfde tijdstip samenkomt, kun je niet meer samenkomen met de mensen uit je vorige gemeente. Tenzij je er een begint op een andere dag van de week of zoiets. Gewoonlijk beginnen mensen gemeenten die op zondagochtend samenkomen. En om bij hun eigen gemeente te zijn, kunnen ze natuurlijk niet bij een van de andere gemeenten zijn. Ze moeten zich losmaken van de gemeente waar ze bij waren.

22

Wesley en vernieuwing binnen de kerk

Wat volgens mij een betere aanpak is, is wat er waarschijnlijk in de kerkgeschiedenis altijd al gebeurd is, zowel vóór als na de Reformatie. John Wesley zou misschien een goed voorbeeld zijn. John Wesley was anglicaans. De anglicaanse kerk is een

kerkgenootschap waar ik niet erg nauw bij betrokken zou willen zijn, om je de waarheid te zeggen. Dat is geen kritiek op degenen die dat wel zijn; het is gewoon niet mijn stijl van aanbidding. Het is niet mijn soort kerk. Qua stijl komt die volgens mij zo dicht bij de katholieke kerk als je maar kunt komen zonder rooms-katholiek te zijn. Maar ik denk dat de Grieks-orthodoxe kerk er nog iets dichterbij zou komen.

De anglicaanse kerk laat veel te wensen over, en dat vond Wesley ook. Maar hij heeft altijd geweigerd de anglicaanse kerk te verlaten. Hij richtte de methodistische gezelschappen op. Hij begon zoiets als een beweging binnen de kerk die tegen de heersende cultuur inging. Toch drong hij er bij de mensen in zijn gezelschappen altijd op aan om in de kerk te blijven. Maar daarnaast hadden ze die andere activiteiten op doordeweekse dagen, of op andere dagen van de week.

John Wesley, wiens volgelingen zich later organiseerden als het methodistische kerkgenootschap, stierf als anglicaan. Hij is nooit iets anders geweest, en hij spoorde zijn voorgangers aan om in de Anglicaanse Kerk te blijven. Anders dan Maarten Luther maakte hij er, vermoed ik, niet zijn enige doel van om de Anglicaanse Kerk te hervormen. Waarschijnlijk wilde hij gewoon, terwijl hij erin bleef, de dingen zoveel mogelijk verbeteren binnen het bestaande stelsel. Hij heeft mensen nooit opgeroepen om met bepaalde dingen te breken, en misschien had hij dat wel moeten doen. Maar in wezen probeerde hij mensen tot leven te wekken, probeerde hij mensen tot leven te brengen, het overblijfsel te vinden dat in de kerk aanwezig was, en die mensen te voeden en tot discipelen te vormen. Ik vermoed dat dit waarschijnlijk de aanpak is die we nu zouden moeten volgen. Dat is de aanpak van wat we tegenwoordig parakerkelijke organisaties noemen. Als de kerk de zending verwaarloost, gaat een groep mensen binnen de kerk eropuit en richt een eigen zendingsgenootschap op. Ze verlaten de kerk niet, maar daarnaast beginnen ze een zendingsgenootschap, een gevangenisbediening, een gaarkeuken voor daklozen, een hulpcentrum voor vrouwen met een crisiszwangerschap, een Bijbelschool of iets dergelijks. Ze wijzen de kerk niet in haar geheel af. Wat ze beginnen, brengt hen er niet toe de kerk te verlaten. Ze denken gewoon: 'We gaan de kerk niet afwijzen, maar naast onze betrokkenheid bij de kerk gaan we ook een aantal dingen doen die volgens ons ontbreken.' Natuurlijk weet ik niet in hoeverre mensen in Korinthe de mogelijkheid hadden om dat te doen.

23

Huisgemeenten en echte onderlinge gemeenschap

‘Wat vind je van huisgemeenten?’

Wat ik van huisgemeenten vind? Ik geloof dat als je bij een gemeente hoort — dat wil zeggen dat je verbonden bent met mensen in een organisatie die een gemeente wordt genoemd — er geen reden is waarom je die structuur zou moeten afwijzen om er huisgroepen aan toe te voegen. Als je niet bij zo'n gemeente hoort, denk ik dat het net zo legitiem is om je eigen huisgroep te beginnen als om je bij een van de bestaande gemeenten aan te sluiten.

Je zou kunnen zeggen: ‘Maar zei je niet net dat we niet méér gemeenten nodig hebben?’ Ja, we hebben niet méér gemeenten van het institutionele soort nodig. Ik denk dat we wel veel meer onderlinge gemeenschap nodig hebben. De meeste mensen die in huizen samenkomen, proberen volgens mij niet echt een institutionele gemeente te beginnen in de gebruikelijke betekenis. Als ze op zondag samenkomen, vervangt dat voor hen natuurlijk vaak hun betrokkenheid bij een andere gemeente. Daar kan ik niet meer kritiek op hebben dan op iemand anders die eropuit gaat en nog een gemeente begint. Ik weet niet of dat in de eerste eeuw niet ook een mogelijkheid was. Hoewel ik heb gezegd dat het schadelijk is voor de eenheid, blijft het een van die dingen waarvan sommige mensen het gevoel hebben dat het hun enige optie is.

Er zijn kleine plaatsen met heel weinig gemeenten, en stuk voor stuk zijn ze echt heel, heel troosteloos, echt dood, en er valt niets aan te veranderen. Ik heb in zo'n plaats gewoond, waar de oudsten alcoholisten en vrijmetselaars en ongelovigen zijn, enzovoort. Er zijn omstandigheden denkbaar waarin een christen terecht kan komen, waarin er in zijn omgeving geen enkele gemeente is die er ook maar enigszins aanspraak op kan maken werkelijk een gemeente genoemd te worden. Het zijn hoofdzakelijk ongelovigen, ook onder de leiding, of anders heel, heel verdorven mensen die je geen ongelovigen wilt noemen, maar bij wie je nauwelijks verschil kunt zien.

Ik zeg niet dat dit in de meeste Amerikaanse steden het geval is, maar ik zou zeggen dat alles wat we als een morele kwestie beschouwen, universeel moet gelden. Als we zouden zeggen dat iemand verkeerd handelt door eropuit te gaan en nog een gemeente te beginnen, dat hij dat niet mag doen, dan zouden we dat zonder uitzondering moeten toepassen.

Het is mogelijk dat mensen die een huisgemeente of een andere gemeente beginnen, dat doen omdat ze geen van de gemeenten in hun omgeving die voor hen een alternatief vormen, werkelijk kunnen zien als wat volgens hen een gemeente is. Ze willen niet zonder gemeente zijn. Zelfs als ze naar een van die andere instellingen zouden gaan, zouden ze nog steeds vinden dat ze zonder gemeente zijn.

Zoals ik al zei, wijkt de opvatting van mensen hierover af van wat de Bijbel volgens mij aangeeft. Als ik naar de First Baptist Church hier in de stad zou gaan, die toevallig heel vrijzinnig is — een paar jaar geleden heeft de voorganger twee homoseksuelen met elkaar getrouwd — zouden mensen zich misschien afvragen waarom ik die gemeente had uitgekozen. Maar de meeste mensen zouden niet vinden dat ik zonder gemeente was, want ik zit tenslotte op zondagochtend in de samenkomsten van die gemeente. Die gemeente laat misschien veel te wensen over, maar het is een gemeente, toch?

Volgens mij is het geen gemeente. Als ze niet opkomt voor het Evangelie, als ze niet opkomt voor het Woord van God, kan het me niet schelen hoe ze het noemen. Ze mogen zichzelf een gemeente noemen als ze dat willen, maar daarmee zijn ze het nog niet.

Er zijn mensen die zouden zeggen — ik zeg dit niet zelf; ik zeg dat dit een situatie is die op sommige plaatsen gemakkelijk zou kunnen ontstaan —: ‘Alle gemeenten in onze plaats, ook als ik erheen ga, geven me nog steeds het gevoel dat ik zonder gemeente ben. Er is geen onderlinge gemeenschap, er is geen aansporing, er is geen voeding, er is geen trouw aan Christus, er vindt geen ware aanbidding plaats. Het samenkomen doet meer kwaad dan goed. Daarom kan ik geen argumenten bedenken om erheen te gaan. Maar als ik met een paar vrienden bij mij thuis samenkom, aanbidden we de Heere werkelijk. En dan gebeuren al die dingen, of in elk geval veel van die dingen, die volgens mij in een gemeente zouden moeten gebeuren. Daarom is het niet zozeer dat ik nog een gemeente begin. Het is bijna alsof ik probeer een gemeente in deze plaats te beginnen, omdat ik er geen kan vinden waarvan ik het gevoel heb dat die er is.’

24

Eén gemeente met meerdere samenkomsten

Dat is natuurlijk een heel subjectief gevoel, want juist op de plek waar ik misschien het gevoel heb: 'O, hier gebeurt voor mij niets goeds', kan iemand anders er heel veel aan hebben. Toch denk ik dat iedereen moet beslissen waar God hem naartoe leidt, en daarin kunnen verschillende beslissingen worden genomen. In Korinthe was er maar één gemeente. In elke stad in het Nieuwe Testament was er maar één gemeente, hoewel er verschillende samenkomsten waren. In Rome waren er bijvoorbeeld blijkbaar minstens vijf huisgemeenten. Alles bij elkaar werden die waarschijnlijk beschouwd als één gemeente in de stad, maar ze kwamen niet allemaal samen. Ze kwamen in verschillende huisgemeenten bijeen.

Waarschijnlijk kon iemand die het niet naar zijn zin had in de huisgemeente waar hij zat, naar een andere gaan. Ik weet het niet. Ik weet niet zeker hoe men daarover dacht, maar ik stel me voor dat het zo zou zijn geweest, omdat het allemaal één gemeente was. Helaas denken moderne christenen daar iets anders over. Als wij vandaag dezelfde opvatting hadden over de gemeente als zij volgens mij in Rome hadden, dan zouden we zeggen dat alle gemeenten in de stad als afzonderlijke huisgemeenten zijn, en dat er in deze stad één gemeente is waar ze allemaal deel van uitmaken.

Als ik van de ene gemeente naar de andere ga, verander ik dus in zekere zin niet echt van gemeente. Er is geen sprake van ontrouw. Er verandert niets aan mijn lidmaatschap of iets dergelijks, want alle christenen die in McMinnville wonen en in McMinnville gemeenschap met elkaar hebben, maken deel uit van de gemeente van McMinnville. Als ik van deze gemeente in McMinnville naar een andere gemeente in McMinnville ga, ben ik nog steeds in dezelfde gemeente. Tenminste, ik denk dat ze het in het Nieuwe Testament zo begrepen.

Ik denk niet dat alle christenen in Korinthe noodzakelijkerwijs in één huis bijeenkwamen. Sommige mensen denken van wel, maar ik denk niet dat je dat hoeft aan te nemen. Het hangt ervan af hoe groot de gemeente was. Er zijn zeker steden zoals Rome waar de gemeente zo groot moet zijn geweest dat je ze nooit allemaal in één gebouw kwijt kon. In Jeruzalem moet dat zo zijn geweest toen er vijfduizend gelovigen waren, en daarna bleef het groeien. Ze moeten afzonderlijke huizen hebben gehad,

zoals het huis van de moeder van Johannes Markus, waar ze samenkwamen voor gebed en dergelijke. En misschien hielden ze hun gewone samenkomsten op afzonderlijke locaties, maar ze waren nog steeds de gemeente.

In Jeruzalem stonden ze allemaal onder het toezicht van dezelfde groep apostelen. Toch kwamen ze, voor zover wij weten, misschien op een aantal verschillende plaatsen bijeen, maar ze waren gewoon de gemeente in Jeruzalem. Stel dat iemand bij de ene huisgroep hoorde en besloot voortaan naar een andere huisgroep te gaan. Het gezin had een hechte band gekregen met een paar mensen daar, en de gezinnen gingen goed met elkaar om. Dan denk ik niet dat iemand die overstap als ontrouw of als veranderen van gemeente zou beschouwen. Er is immers maar één gemeente in de stad.

Dat is heel anders dan hoe het nu gaat. We zouden het zo kunnen zien. Zelf doe ik dat ook. In deze stad beschouw ik de gemeente van de Nazareners, de meer behoudende baptistengemeente, de mennonietengemeente, de gemeente True Vine en de gemeente Forest Grove — ik kan ze niet allemaal noemen, maar heel wat gemeenten — allemaal als deel van de gemeente in McMinnville. Het zijn gewoon verschillende plaatsen waar men samenkomt voor aanbidding.

De leiders van die gemeenten zien het misschien niet zo, wat het wellicht moeilijk maakt, maar zo zou ik ze zien. En persoonlijk denk ik dat de Bijbel het mij zo leert. Stel dat ik een tijdlang naar de mennonietengemeente ga. Vervolgens besluit ik dat ik naar mijn gevoel vaker zou moeten samenkomen met een paar mensen in de gemeente van de Nazareners, en begin ik daarheen te gaan. Dan zouden de mensen van de mennonietengemeente niet moeten denken: ‘Hij is overgelopen naar de andere kant. Hij zit nu bij de Nazareners.’ Het is gewoon een deel van die ene kudde. Jezus zei:

Ik heb nog andere schapen, die niet van deze schaapskooi zijn; ook die moet Ik binnenbrengen, en zij zullen Mijn stem horen en het zal worden één kudde en één Herder.

JOHANNES 10:16

Men zou moeten begrijpen dat er niemand is overgelopen. Maar het probleem met de moderne opvatting van de gemeente is dat iedereen zijn eigen onafhankelijke gemeente kan beginnen. Zelfs als die niet onafhankelijk is, is hij meestal verbonden

met een netwerk van gemeenten, misschien op nationaal of internationaal niveau, met hun hoofdkantoor in Springfield, Missouri, of Cleveland, Tennessee, of ergens anders, in plaats van met de andere gemeenten in de stad.

25

Plaatselijke samenwerking tussen gemeenten

Als bijvoorbeeld een van de plaatselijke gemeenten in de stad een voorganger verliest — hij overlijdt of raakt in opspraak of iets dergelijks — zouden de meeste plaatselijke gemeenten nooit de gemeente aan de andere kant van de stad bellen en zeggen: ‘We hebben een voorganger nodig. Kunnen jullie iemand sturen?’ Ik weet zeker dat dit heel vanzelfsprekend zou zijn geweest in de vroege gemeente in Korinthe, waar ze allemaal één gemeente zijn: ‘Hebben jullie daar in jullie groep iemand die jullie kunnen missen en die hierheen kan komen om toezicht te houden op deze groep?’

Dat zou in de meeste plaatsen ondenkbaar zijn: de baptistengemeente raakt haar voorganger kwijt en belt de Nazareners met de vraag: ‘Kunnen jullie iemand sturen om voorganger van onze gemeente te zijn? We hebben hier niemand die die functie kan vervullen.’ In plaats daarvan zouden de baptisten hun hoofdkantoor bellen, waar dat ook is, waarschijnlijk vele staten hiervandaan, en zeggen: ‘Hebben jullie iemand op jullie lijst die jullie naar Oregon kunnen sturen om de plaats van voorganger Joe in te nemen?’ Maar nogmaals, met deze dingen wil ik alleen aangeven dat ik het er niet mee eens ben, zonder hen te veroordelen. Wat mij betreft waren veel dingen die in de vroege gemeente gebeurden mogelijk flexibel genoeg om ze nu anders te kunnen doen, terwijl God daar nog steeds Zijn zegen aan zou kunnen geven. Maar ik denk dat we moeten begrijpen dat het anders is. Persoonlijk zou ik de dingen liever zien zoals ze toen waren. Toch ben ik geen idealist die zegt: ‘Als ik er maar genoeg over tekeerga, zal alles ten goede veranderen.’

Dat dacht ik vroeger wel, toen ik jong en idealistisch was, in de twintig. Maar inmiddels ben ik gaan inzien dat ik gewoon mijn plaats zal innemen. Ik zal de gemeenten gewoon bemoedigen zoals ze zijn en daarnaast iets doen dat meer overeenkomt met waar ik in geloof. Dat sommige gemeenten het op bepaalde punten

niet met mij eens zijn, betekent nog niet dat ze geen broeders en zusters zijn, of dat ik geen gemeenschap met hen kan hebben. Meestal laat ik hen bepalen wanneer ik geen gemeenschap meer met hen kan hebben.

Huisgemeenten kan ik meer zien als iets naast de gemeente, of als gemeente. Een huisgemeente die je zou beginnen, zou weleens meer gemeente kunnen zijn dan al die andere dingen in de plaats die zich zo noemen. Ik voel er niets voor om mensen te veroordelen die nieuwe gemeenten beginnen. Ik zeg alleen dat ik niet weet of de plaats meer gemeenten nodig heeft. Waarschijnlijk is er alleen meer gemeenschap nodig. En gemeenschap kan plaatsvinden in verbanden en omgevingen die zichzelf niet als institutionele kerken beschouwen.

Dat heeft volgens mij geleid tot het hele idee van parakerkelijke activiteiten, die naar mijn persoonlijke mening gewoon gemeente zijn. Maar die termen worden nu eenmaal gebruikt en die onderscheidingen worden gemaakt. Als je sommige van die termen niet begrijpt, 'parakerkelijk' enzovoort, mijn excuses. Als we daarop ingaan, raken we wat ver verwijderd van de uitleg van de tekst hier.

26

Schisma's, partijen en beproefde gelovigen

Paulus zegt in vers 18:

Want ten eerste hoor ik dat er als u samenkomt in de gemeente verdeeldheid onder u is, en ten dele geloof ik dat. Want er moeten ook afwijkingen in de leer onder u zijn, opdat wie beproefd blijken te zijn, in uw midden openbaar komen.

1 KORINTHE 11:18-19

Het woord 'divisions' in vers 18 is nu het Griekse woord voor 'schisma'. Het is een Grieks woord dat sterk lijkt op het Engelse woord 'schism', of 'cism'. In vers 19 heeft de Engelse vertaling 'factions', oftewel 'partijen', waar de hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling 'afwijkingen in de leer' heeft. Het eigenlijke woord in het Grieks is 'ketterijen'. We hebben dus schisma's en ketterijen. Ik weet niet of 'skisms' of

‘sisms’ een betere uitspraak is. Maar het punt is dat deze woorden tegenwoordig betekenissen hebben die misschien niet precies overeenkomen met de manier waarop ze hier worden opgevat.

‘Ketterijen’ is tegenwoordig een woord dat we meestal gebruiken voor valse leer, maar eigenlijk betekent het woord een partij. Het duidt op iets sektarisch, waardoor de gemeente verdeeld wordt. Natuurlijk zijn valse leringen vaak het middel waardoor de gemeente verdeeld wordt. Daarom is men de term ‘ketterij’ gaan gebruiken voor valse leringen als het punt waarover verdeeldheid ontstaat.

Maar Paulus zegt dat hij hoort dat er verdeeldheid in de gemeente is, en aan de ene kant keurt hij dat niet af. Hij zegt dat het eigenlijk wel enigszins noodzakelijk is, denk ik, omdat er in de gemeente altijd mensen zijn die wel en mensen die geen deel uitmaken van de ware gemeente. Er zijn mensen die echt zijn, of goedgekeurd, zoals hij het hier zegt, en mensen die niet echt zijn, die afgekeurd zijn. Er vindt een zifting plaats. Er vindt een scheiding plaats onder Gods voorzienigheid.

Paulus gaat er natuurlijk van uit dat degenen die in dit geval de gemeente verlaten, degenen zijn die afgekeurd zijn. Ze laten zien dat ze niet echt zijn. Ze blijven er niet bij. Ze laten de gemeente in de steek. Degenen die zullen volhouden, zijn degenen die echt zijn, ook al heeft de gemeente ernstige problemen. De gemeente in Korinthe had een aantal zeer ernstige problemen, zoals we kunnen zien als we deze brief lezen. En toch werd nog steeds verwacht dat men in de gemeente bleef. Het was niet de bedoeling dat ze zich afzonderden en een rivaliserende beweging begonnen. Ik weet niet eens of iemand daarmee bezig was.

Nu is het ook mogelijk dat Paulus niet het verlaten van de gemeente in gedachten had toen hij sprak over verdeeldheid en ketterijen en deze scheiding die plaatsvindt. Misschien zegt hij dat je het gewoon kunt zien aan de manier waarop sommige mensen zich zelfs binnen de gemeente van elkaar afzonderen. Je kunt zien dat sommigen van hen beslist niet vanuit de juiste motieven handelen. Dat roept de vraag op of ze werkelijk oprechte volgelingen van Jezus zijn.

27

Verdeeldheid door zelfzucht en ongelijkheid

We hebben al over verdeeldheid in de gemeente van Korinthe gelezen, in hoofdstuk 1 tot en met 4, hoewel sommige commentatoren denken dat Paulus hier op een andere verdeeldheid doelt. Hij brengt het hier tenslotte ter sprake alsof het een nieuw onderwerp is:

Ik hoor dat er verdeeldheid onder jullie is.

Nou, daar heeft hij in hoofdstuk 1 al op gewezen. Het is mogelijk dat hij hier een ander soort verdeeldheid op het oog heeft. Een aantal uitleggers denkt dat het hier meer om een interne verdeeldheid gaat, niet horizontaal:

Ik bedoel dit, dat ieder van u zegt: Ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas, en ik van Christus.

1 KORINTHE 1:12

Maar verticaal, een soort elitaire houding. Sommigen hebben gedacht dat het om de kwestie van rijk en arm ging, dat de rijkere de armen op de een of andere manier achterstelden. Nu moet ik toegeven dat ik in deze passage niet veel bewijs voor die uitleg zie. Er is één uitspraak die deze uitleg zou ondersteunen: sommige mensen eten meer dan een ander krijgt. Paulus geeft aan dat ze onder meer degenen die niets hebben beschaamd maken. Men denkt dat degenen die niets hebben de armen zijn, en dat degenen die niet arm waren dus de armen achterstelden. Maar je kunt dat ook op een andere manier uitleggen.

Ik weet niet wat de aard van die verdeeldheid was. Misschien heeft hij het niet eens over daadwerkelijke partijvorming, maar over gewone, alledaagse zelfzucht, waardoor iemand een eiland wordt, afgescheiden van alle anderen. Het gedrag dat hij beschrijft, is gewoon jezelf op de eerste plaats zetten en alle anderen buitensluiten. Je scheidt jezelf van hen af. Niet in de zin dat je de gemeente verlaat of jezelf in een bepaalde categorie plaatst tegenover een andere categorie, zoals bij verdeeldheid in gemeenten vaak gebeurt. Het gaat er gewoon om dat die verdeeldheid er is; er is geen eenheid. Iedereen denkt alleen aan zichzelf. Het is een soort versplinterde groep zonder onderlinge verbondenheid, waarin mensen zich om niemand anders dan

zichzelf bekommeren. Dat is de verst doorgevoerde verdeeldheid die je kunt krijgen. Niet een verdeling in twee, drie of vier categorieën, maar ieder mens vormt zijn eigen categorie tegenover alle anderen. Dat lijkt me een mogelijk probleem waarop hij hier doelt. Degenen die dit doen, laten daarmee zien, of zijn in elk geval bezig er blijk van te geven, dat ze misschien niet goedgekeurd zijn, dat ze niet werkelijk echte christenen zijn.

28

Het Avondmaal binnen de liefdemaaltijd

Hij zegt in vers 20:

Zoals u nu bij elkaar samenkomt, is dat niet het eten van het Avondmaal van de Heere.

1 KORINTHE 11:20

Dat is een enigszins ironische uitspraak, want hij heeft het in feite over de keren dat ze wel samenkwamen om het Avondmaal te eten, wanneer ze bijeenkwamen voor de avondmaalsgemeenschap. Dat deden ze iedere keer dat ze samenkwamen. Voor zover we uit de vroege geschriften van de kerk weten, kwamen ze kennelijk waarschijnlijk wekelijks bijeen. In de tweede eeuw deden ze dat in elk geval, en het is heel goed mogelijk dat ze dat zelfs in de tijd van Paulus al deden: wekelijks samenkomen, mogelijk op zondag. Dat gebeurde toen de Didache werd geschreven, vóór het einde van de eerste eeuw, en het kan zijn dat het zo vroeg al gebeurde.

Hoe dan ook, misschien kwamen ze dagelijks bijeen, want in Handelingen hoofdstuk 2 zien we dat ze dagelijks samenkomen om brood te breken. We weten niet hoe vaak ze dat deden. Maar laten we voor het betoog eens aannemen dat ze op dat moment mogelijk al het gebruik volgden dat later, vóór het einde van de eerste eeuw, algemeen werd: ze kwamen op zondag bijeen. Daarbij deden ze allerlei dingen. Een daarvan was samen een maaltijd houden, een liefdemaaltijd, zoals Judas die noemt. Tijdens de liefdemaaltijd namen ze ook in een of andere vorm een gedachtenis aan het Avondmaal op, wat wij avondmaalsgemeenschap noemen, of wat sommige groepen de eucharistie noemen.

Ze kwamen dus bijeen om aan het Avondmaal deel te nemen. Maar hij zegt: ‘Wanneer jullie samenkomen, is dit niet het Avondmaal. Wat jullie doen, is niets wat de Heere zou goedkeuren. Misschien houden jullie je in een bepaald opzicht aan de uiterlijke vorm ervan. Misschien noemen jullie wat jullie doen het Avondmaal, maar wat mij betreft’, zegt Paulus, ‘is het niet het Avondmaal, want wat jullie doen is niets wat de Heere eert.’

29

Eigen maaltijden en beschaming van de armen

Vers 21 zegt:

Want bij het eten gebruikt iedereen van tevoren al zijn eigen avondmaal en dan heeft de één honger, terwijl de ander dronken is.

1 KORINTHE 11:21

Niet dat van de Heere; het is zijn eigen maaltijd.

Hebt u dan geen huizen om er te eten en te drinken? Of minacht u de gemeente van God en beschaamt u hen die niets hebben? Wat moet ik nu tegen u zeggen? Zal ik u hierin prijzen? Ik prijs u niet.

1 KORINTHE 11:22

Als we proberen te reconstrueren wat er precies aan de hand was, moeten we tot op zekere hoogte gissen. Toch kunnen we er vrij zeker van zijn dat waarschijnlijk een van twee dingen gebeurde. We hebben geen reden om te denken dat deze gezamenlijke maaltijden door een cateraar werden verzorgd. Waarschijnlijk brachten mensen hun eigen eten mee. Het is niet waarschijnlijk dat de gemeente een budget had om deze maaltijden te laten verzorgen. Het is waarschijnlijker dat ze iets hadden wat vergelijkbaar is met onze huidige gezamenlijke maaltijden waarbij iedereen iets te eten meebrengt: iedereen brengt wat eten mee.

Ofwel werd dit eten op een gemeenschappelijke tafel gezet waar iedereen van nam. Zodra je het op tafel zette, was het als het ware niet langer van jou. Het maakte gewoon deel uit van de gezamenlijke maaltijd, en iedereen nam wat hij wilde. Dat sommigen te veel kregen en anderen te weinig, zou dan blijken uit het feit dat sommigen zich gewoon wat meer naar voren drongen bij de gemeenschappelijke tafel. Ze namen eten en lieten niets over voor de mensen die verder achteraan in de rij stonden. Zo zouden we het ons misschien voorstellen, gezien onze huidige gewoonten bij gezamenlijke maaltijden waarbij iedereen iets meebrengt.

Dat zou kunnen gebeuren. Velen van ons zijn inderdaad weleens bij gezamenlijke maaltijden geweest waar iedereen iets meebracht en waar we, als we achteraan in de rij stonden... Eigenlijk hoeft het niet eens zo'n gezamenlijke maaltijd te zijn. Ook als je gewoon samen eet, merk je soms dat sommige mensen een flinke portie hebben gekregen en jij uiteindelijk een niet zo flinke portie hebt. Een andere mogelijkheid, die daar heel nauw mee samenhangt en er niet veel van verschilt, is dat mensen hun eigen eten meebrachten om hun eigen gezin te voeden, maar ook iets meebrachten om te delen met mensen die niets hadden. Met andere woorden, misschien was er helemaal geen gemeenschappelijke tafel waar het eten werd opgeschept, maar brachten mensen gewoon hun eigen eten mee. Ze namen de verantwoordelijkheid voor het voeden van hun eigen gezin op zich. Maar de verwachting was dat degenen die overvloed hadden, daarvan zouden delen met degenen die niet veel konden meebrengen. Volgens deze opvatting aten degenen die eten meebrachten alles zelf op, in plaats van het met anderen te delen. Ondertussen hadden degenen die arm waren en niet veel konden meebrengen niet genoeg.

Het gaat er dan niet om dat iemand al het gemeenschappelijke eten naar binnen schrokt, maar dat iemand al zijn eigen eten opeet. In vers 21 staat:

‘Iedereen eet zijn eigen maaltijd.’ En de een blijft hongerig achter, terwijl de ander te veel eet en blijkbaar te veel drinkt. Anderen waren dronken.

Nogmaals, ik hoef hier geen punt van te maken, maar ik denk dat het de moeite waard is om terloops op te merken dat, als mensen aan tafel dronken werden, de wijn die ze hadden alcoholhoudende wijn moet zijn geweest. Sommigen vinden dat wijn in de Bijbel geen alcohol bevatte. Maar het is moeilijk te begrijpen hoe iemand aan tafel dronken zou zijn geworden als ze geen alcoholhoudende wijn hadden. Paulus zegt niet: ‘Wat? Wat doet die alcohol hier op tafel?’ Hij maakt zich er zorgen over dat

mensen meer drinken dan hun deel. Hij maakt zich er geen zorgen over dat de drank een bedwelmende drank is. Hij maakt zich zorgen over de hoeveelheden die sommigen krijgen, terwijl sommige mensen niet genoeg krijgen. Sommigen krijgen helemaal niets.

De opmerking hier dat ze degenen die niets hebben te schande maken, zou op de armen slaan. Dat zijn degenen die niet genoeg kunnen meebrengen en die erop rekenen dat degenen die veel te delen hebben, ook delen. Maar als degenen die veel te delen hebben hun eigen maaltijd meebrengen en die helemaal zelf opeten, dan blijven degenen die niets kunnen meebrengen daar zitten. Ze vallen pijnlijk op als mensen met lege borden. Alle anderen zitten te smullen, en dat brengt de armen die niets hebben in verlegenheid. Hij zegt:

Wat moet ik tegen jullie zeggen? Moet ik jullie hiervoor prijzen? Daar kan ik jullie niet om prijzen.

30

De instelling van het Avondmaal door Jezus

Nu herinnert hij hen er in de verzen 23 tot en met 26 aan waar het bij de oorspronkelijke instelling van het Avondmaal om ging. Natuurlijk gaat dat terug op Jezus, Die met Zijn discipelen aan tafel zat. Hij zegt:

Want ik heb van de Heere ontvangen, wat ik u ook heb overgeleverd, dat de Heere Jezus in de nacht waarin Hij werd verraden, brood nam,

1 KORINTHE 11:23

Dat kan betekenen dat hij het door rechtstreekse openbaring van de Heere heeft ontvangen, maar dat hoeft niet. Alles wat hij in deze passage zegt, staat in de Evangelien, en de andere apostelen onderwezen het. Daarom kan hij het van de apostelen hebben ontvangen. Maar als hij zegt:

‘Ik heb het van de Heere ontvangen’ betekent dat wat ik met jullie deel, teruggaat op de Heere, bij Wie dit zijn oorsprong heeft. Het betekent niet dat er geen mensen tussen zaten die het aan hem hebben doorgegeven, en dat hij het rechtstreeks door openbaring heeft ontvangen.

‘Ik heb het van de Heere ontvangen’ betekent dat ik dit niet zelf heb bedacht. Het gebruik waar we het over hebben, gaat helemaal terug tot de Heere Zelf en vindt bij Hem zijn oorsprong.

en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis. Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als u dit brood eet en deze drinkbeker drinkt, verkondig de dood van de Heere, totdat Hij komt.

1 KORINTHE 11:24-26

zegt Paulus, Nu een paar dingen hierover. Dit is een van de weinige passages in de brieven, of waar dan ook in de Bijbel, die enig onderwijs geven over het Avondmaal als blijvende christelijke praktijk. Paulus gebruikt in vers 20 de uitdrukking ‘het Avondmaal’. Ze zouden het Avondmaal moeten vieren, hoewel hij zegt dat wat ze deden die naam niet waardig was. Maar het vieren van het Avondmaal gaat terug op de Heere Zelf: hoe Hij dit laatste Avondmaal met Zijn discipelen hield, hoe Hij Zich gedroeg en wat Hij instelde.

We hebben er andere namen voor, maar vrijwel elk kerkgenootschap beoefent dit ritueel in een of andere vorm. In de meer liturgische kerken wordt het soms de eucharistie genoemd. De reden daarvoor zijn de woorden ‘gedankt had’ in vers 24. Jezus dankte voor het brood. In het Grieks is het woord voor ‘gedankt had’ eucharistēsō, waarvan het Engelse woord, of de verengelste vorm, Eucharist is afgeleid. Het betekent dankzegging. Protestanten hebben er vaak andere namen voor: avondmaalsgemeenschap, Avondmaal, of wat dan ook.

31

Jezus deelt Zijn brood met de discipelen

Nu vertelt hij hoe Jezus aan tafel het brood brak. Maar ik denk dat het ook belangrijk is erop te wijzen dat Hij het aan Zijn discipelen gaf. Hij brak het en zei:

Neem, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis.

1 KORINTHE 11:24

Hij at het niet gewoon eerst Zelf op, zoals sommige Korintheërs aan tafel deden. Hij gaf het eerst aan de discipelen.

Ik besef dat de kanttekening zegt dat de woorden 'take, eat' in vers 24 niet in de Alexandrijnse tekst voorkomen. Dat klopt natuurlijk. Ze staan niet in de Alexandrijnse tekst.

Maar die woorden staan wel in Mattheüs' weergave van het verhaal van het Avondmaal met Zijn discipelen, in Mattheüs 26:26. Dus ook al laat de Alexandrijnse tekst ze in deze passage weg, Mattheüs 26:26 bevestigt dat Jezus dit inderdaad heeft gezegd:

En terwijl zij aten, nam Jezus het brood en toen Hij het gezegend had, brak Hij het en gaf het aan de discipelen en Hij zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam.

MATTHEÛS 26:26

Hij bood het Zijn discipelen aan, terwijl sommige Korintheërs juist de tegenovergestelde houding tegenover hun voedsel hadden. Ze boden het niemand aan; ze namen het voor zichzelf.

Ook in de uitspraak:

Mijn lichaam dat voor jullie gebroken wordt staat het woord ‘broken’ opnieuw niet in de Alexandrijnse tekst. Wat daar in de Evangelien het dichtst bij komt, is Lukas 22:19. Daar staat:

En Hij nam brood en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het aan hen met de woorden: Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis.

LUKAS 22:19

Natuurlijk geef ik de voorkeur aan de Textus Receptus, dus ik heb er geen bezwaar tegen dat het woord ‘broken’ hier staat. Maar het is iets wat je in de kantlijn zult zien staan. ‘Broken’ staat niet in sommige handschriften, maar in Lukas 22:19 zegt Jezus:

‘Dit is Mijn lichaam dat aan jullie gegeven wordt’, of: ‘voor jullie gegeven’.

32

Gedachtenis en frequentie van het Avondmaal

Dan staat er, op dezelfde manier, in vers 25:

Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis.

1 KORINTHE 11:25

Het gaat er hier om dat Jezus op beide plaatsen zegt:

Als jullie dit doen, doe het dan om aan Mij te denken.

Hij zegt zelfs:

Elke keer dat jullie ervan drinken, elke keer dat jullie ervan eten.

In vers 26 zegt Paulus:

Elke keer dat jullie dit brood eten en uit deze beker drinken.

Hij zegt niet hoe vaak we dat moeten doen.

Zoals ik al zei, schijnt het rond de overgang van de eerste naar de tweede eeuw vrij gebruikelijk te zijn geweest dat christenen wekelijks bijeenkwamen, meestal op zondag, om dit te doen, om aan deze avondmaalsgemeenschap deel te nemen. Zo vaak deden ze het. Veel kerkgenootschappen doen dat nog steeds. Presbyterianen doen het volgens mij gewoonlijk vier keer per jaar. Veel groepen, zoals de baptistengemeente waarin ik ben opgegroeid en ook sommige charismatische groepen waar ik jarenlang deel van uitmaakte, vierden het Avondmaal doorgaans één keer per maand, op de eerste zondag van de maand of op een andere vastgestelde dag.

Het is heel duidelijk dat er in de Schrift geen duidelijke aanwijzing staat over hoe vaak je dit moet doen. Hoe vaak deden de discipelen het? Toen Jezus met hen aan tafel zat, was Hij op een feest dat ze jaarlijks vierden. Het was het Pascha. Het is waar dat Hij de betekenis ervan veranderde en er enkele gedachten aan toevoegde die ze er voordien niet mee verbonden hadden, maar het was een jaarlijks feest. En toen Jezus bij die gelegenheid zei: 'Elke keer dat jullie dit eten', zei Hij niet noodzakelijkerwijs: 'Doe dit wekelijks', of: 'Doe dit maandelijks', of: 'Doe dit drie keer per jaar', of: 'Vier keer per jaar', of: 'Een bepaald aantal keren', of trouwens dagelijks.

Het is mogelijk dat de vroege gemeente het dagelijks deed, want ze kwamen dagelijks bijeen om het brood te breken. Dat was voor maaltijden. Misschien hebben ze in die situatie ook het Avondmaal gevierd. Maar het punt is dat Jezus geen bepaalde frequentie heeft ingesteld. Ook Paulus geeft niet aan hoe vaak het zou moeten gebeuren. Al doelde Jezus in die context waarschijnlijk op iets jaarlijks, want zo vaak vierden ze het Pascha.

Hoe vaak je het ook doet, het betekent altijd hetzelfde. Je verkondigt de dood van de Heere. Wanneer je het brood eet en de beker drinkt, gedenk je Zijn lichaam en Zijn bloed en de instelling van een nieuw verbond.

33

Zelfbeproeving, het lichaam en Gods tuchtiging

Nu vers 27:

Daarom, wie op onwaardige wijze dit brood eet of de drinkbeker van de Heere drinkt, is schuldig aan het lichaam en bloed van de Heere. Maar laat ieder mens zichzelf beproeven en laat hij zó eten van het brood en drinken uit de drinkbeker. Want wie op onwaardige wijze eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, omdat hij het lichaam van de Heere niet onderscheidt. Daarom zijn er onder u veel zwakken en zieken, en velen zijn ontslapen. Want als wij onszelf zouden beoordelen, zouden wij niet geoordeeld worden. Maar als wij geoordeeld worden, worden wij door de Heere bestraft, opdat wij niet met de wereld veroordeeld zouden worden. Daarom, mijn broeders, als u samenkomt om te eten, wacht op elkaar. Maar als iemand honger heeft, laat hij thuis eten, opdat u niet tot een oordeel samenkomt. Wat betreft de overige zaken zal ik opdracht geven wanneer ik kom.

1 KORINTHE 11:27-34

‘Het lichaam van de Heere niet onderscheiden’ ‘Het lichaam van de Heere niet onderscheiden’ betekent volgens mij niet dat je niet inziet dat dit brood op mystieke wijze in het lichaam van de Heere verandert. Ik denk dat het lichaam van de Heere het lichaam van Christus is, de gemeente. En dat eten op onwaardige wijze, dat is wat zij deden. Ze schrokken het eten naar binnen en deelden het niet. Ze onderscheidden niet dat de broeder die ze van deze maaltijd buitensloten, deel uitmaakte van het lichaam van Christus. Hij maakte deel uit van Christus. Tegen een broeder zondigen is tegen Christus zondigen. En dat onderscheiden ze niet. Ze zien hem gewoon als zomaar iemand die geen enkele band met hen heeft. Ze onderscheiden niet dat zij en hij en

de hele gemeente het lichaam van Christus zijn. En je kunt iemand in de gemeente niet uitsluiten van de gemeenschap of van je vrijgevigheid zonder dat je dat ook Christus aandoet.

En dit heeft een oordeel over de gemeente gebracht, doordat sommige mensen stierven en anderen alleen maar ziek waren. Dit oordeel is een oordeel van God. We weten dus dat God mensen inderdaad ziekte oplegt, hoewel sommige mensen zeggen dat alleen de duivel dat doet. Hij zegt dat dit de tuchtiging van de Heere was, en God doet dat om de gemeente te corrigeren, zodat zij niet met de wereld veroordeeld wordt.

We moeten onszelf oordelen, ons eigen gedrag corrigeren, zodat God dat niet hoeft te doen. Maar als wij dat niet doen, zal God het doen. Hij zal ons tuchtigen, en Hij doet dat voor ons bestwil, zegt hij, zodat wij niet met de wereld veroordeeld worden. Daarom raadt hij ons aan onszelf te beheersen, zodat God niet zo'n tuchtiging en oordeel over de gemeente hoeft te brengen. We hebben bij andere gelegenheden al een beetje over deze passages gesproken, dus we zullen er nu niet verder op ingaan.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- 1 Korinthe 11:34
- 1 Korinthe 14:27-28
- 1 Korinthe 14:40
- 1 Korinthe 11:16
- 1 Korinthe 11:10
- 1 Korinthe 11:13
- 1 Korinthe 11:15
- 1 Korinthe 11:6
- 1 Korinthe 11:14
- Deuteronomium 22:5
- 1 Korinthe 11:17
- 1 Korinthe 11:2
- Openbaring 2:14
- Openbaring 2:2-3
- Johannes 10:16

- 1 Korinthe 11:18-19
- 1 Korinthe 1:12
- 1 Korinthe 11:20
- 1 Korinthe 11:21
- 1 Korinthe 11:22
- 1 Korinthe 11:23
- 1 Korinthe 11:24-26
- 1 Korinthe 11:24
- Mattheüs 26:26
- Lukas 22:19
- 1 Korinthe 11:25
- 1 Korinthe 11:27-34

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.